

Soome Vabariigi kohaliku omavalitsuse üksuste seadus (*Kuntalaki*)

Soome parlamendi Eduskunta otsuse kohaselt sätestatakse:

I OSA

ÜLDSÄTTED

1. peatükk

Üldsätted

§ 1

Seaduse eesmärk

Käesoleva seaduse eesmärgiks on luua kohaliku omavalitsuse elanikele eeldused enesekorralduse ning osalemis- ja mõjutamisvõimaluste realiseerumiseks omavalitsusüksuse tegevuses. Seaduse eesmärgiks on ühtlasi omavalitsusüksuse tegevuse plaanipärasuse ja majandusliku jätkusuutlikkuse edendamine.

Kohaliku omavalitsuse üksus edendab oma elanike heaolu ja piirkonna elujõulisust ning korraldab elanikele vajalike teenuste pakkumise majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkonnaalasel jätkusuutlikul viisil.

§ 2

Rakendamissala

Käesolevat seadust rakendatakse, kui seaduses ei ole teisiti sätestatud, kohaliku omavalitsuse üksuse haldus- ja majandustegevuse korraldamiseks ning § 6 lg 2 sätestatud omavalitsusüksuse tegevuses.

Käesoleva seaduse omavalitsusüksuste liidu institutsioonide kohta kehtivaid sätteid rakendatakse sõltumata seaduses muus kontekstis omavalitsusüksuste liidu haldamise kohta sätestatule.

§ 3

Kohaliku omavalitsuse üksuse liige

Kohaliku omavalitsuse üksuse liige on:

- 1) isik, kelle elukoha omavalitsuseks on elukoha omavalitsuste seaduse ([201/1994](#)) mõistes kõnealune omavalitsusüksus (*kohaliku omavalitsuse üksuse elanik*);
- 2) ühendus ja sihtasutus, mille asukoht on omavalitsusüksuses;
- 3) isik, kes omab või haldab omavalitsusüksuses paiknevat kinnisvara.

§ 4

Kohaliku omavalitsuse üksuse nimi

Kohaliku omavalitsuse üksuse nime muutmise otsustab volikogu. Enne otsuse langetamist tuleb tellida eksperthinnang Kotimaisten kielten keskuselt /*Soome kodumaiste keelte keskus*/. Nime muutmisest tuleb teavitada rahandusministeeriumi.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib kasutada nimetust linn, kui omavalitsusüksus leiab, et vastab linnataolise üksuse kohta kehtivatele nõuetele.

§ 5

Kohaliku omavalitsuse üksuse vapp

Kohaliku omavalitsuse üksusel võib olla volikogu poolt heaks kiidetud omavalitsusüksuse vapp. Enne vapi kavandi heakskiitmist peab omavalitsusüksus tellima Riigiarhiivi eksperthinnangu.

Vapi kasutamise üle teostab järelevalvet omavalitsusüksuse valitsus või kohaliku omavalitsuse põhimääruses sätestatud omavalitsusüksuse muu ametiasutus.

§ 6

Omavalitsuskontsern ja kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus

Ühendus, mis on Soome raamatupidamisseaduse ([1336/1997](#)) 1. peatükis § 5 sätestatud korras kohaliku omavalitsuse üksuse kontrolli all, on *omavalitsusüksuse tütarüksus*. Omavalitsusüksus koos tütarüksustega moodustab *omavalitsuskontserni*. Käesolevas seaduses omavalitsusüksuse tütarüksuste kohta kehtivaid sätteid rakendatakse ka omavalitsusüksuse kontrolli all oleva sihtasutuse puhul.

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus hõlmab lisaks omavalitsusüksuse ja omavalitsuskontserni tegevusele ka osalemist omavalitsusüksuste ühistegevustes ning muid omandi, lepingute ja finantseerimisega seotud tegevusi.

2. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded ja korralduslik vastutus

§ 7

Kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded

Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab enesekorralduse alusel endale võetud ülesannete täitmise ning tagab seadusega omavalitsusüksusele antud ülesannete täitmise. Seaduses on sätestatud ülesannete täitmise korraldamine koostöös teiste omavalitsusüksustega (*seaduses sätestatud koostöö*).

Omavalitsusüksus võib lepingu alusel võtta enda vastutusele ka muid, mitte ainult enesekorralduse alla kuuluvaid avalikke ülesandeid.

§ 8

Kohaliku omavalitsuse üksuse korralduslik vastutus

Kohaliku omavalitsuse üksus võib täita üksusele seadusega ette nähtud ülesanded ise või leppida kokku korraldusliku vastutuse üle andmises teisele omavalitsusüksusele või omavalitsusüksuste liidule. Seadusest tuleneva koostöö puhul on korralduslik vastutus omavalitsusüksuse nimel teisel omavalitsusüksusel või omavalitsusüksuste liidul.

Ülesannete täitmisel korralduslikku vastutust kandev omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit vastutab korraldatavate teenuste ja muude toimingute:

- 1) võrdväärse kättesaadavuse;
- 2) vajaduse, mahu ja kvaliteedi määratlemise;
- 3) tagamise viisi;
- 4) tagamise järelevalve;
- 5) ametiisikule kuuluva pädevuse rakendamise eest.

Kohaliku omavalitsuse üksus on vastutav oma ülesannete täitmise rahastamise eest ka siis, kui korralduslik vastutus on antud üle teisele omavalitsusüksusele või omavalitsusüksuste liidule.

§ 9

Teenuste pakkumine

Kohaliku omavalitsuse üksus või omavalitsusüksuste liit võib pakkuda teenuseid ise või osta teenused lepingu alusel teiselt teenusepakkujalt. Teenusekupongide kasutamine on sätestatud eraldi.

Avaliku halduse ülesande võib kohaliku omavalitsuse üksus anda üle muule institutsioonile kui ametiasutusele ainult juhul, kui seadus seda võimaldab.

Kui kohaliku omavalitsuse üksus või omavalitsusüksuste liit ostab seaduses sätestatud teenuseid muult teenusepakkujalt, jääb alles § 8 lg 2 sätestatud korralduslik vastutus. Lisaks sellele määratletakse teenusepakkuja vastutus vastavalt sellele, mida on käesolevas seaduses või mujal sätestatud ning mida omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit ja teenuste pakkuja on omavahel kokku leppinud.

3. peatükk

Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse suhe

§ 10

Kohaliku omavalitsuse üksuste järelevalve ja õiguspärasuse kontroll

Rahandusministeerium teostab üldisel tasandil seiret kohaliku omavalitsuse üksuste tegevuse ja majandusliku olukorra üle ning hoolitseb selle eest, et omavalitsusüksuste enesekorralduse põhimõtet arvestataks omavalitsusüksusi käsitleva seadusandluse ettevalmistamisel.

Riigi piirkondlik haldusasutus võib kaebuse alusel algatada menetluse, et selgitada välja, kas omavalitsusüksus on tegutsenud kehtivat seadusandlust järgides.

§ 11

Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste läbirääkimismenetlus

Kohaliku omavalitsuse üksuste tegevust reguleerivat seadusandlust, põhimõtteliselt olulisi ja laialdase mõjuga omavalitsusüksuste tegevust, majandamist ja haldamist käsitlevaid riigipoolseid protseduure ning riigi ja omavalitsusüksuste majandustegevuse kooskõlastamist käsitletakse riigi ja omavalitsusüksuste läbirääkimismenetluses § 12 ja § 13 sätestatud korras. Kohaliku omavalitsuse üksusi esindab läbirääkimismenetluses Suomen Kuntaliitto ry.

§ 12

Kohalike omavalitsuste majandusprogramm

Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste läbirääkimismenetluse ühe osana valmistatakse ette kohalike omavalitsuste majandusprogramm. Omavalitsuste majandusprogrammi ettevalmistamine on riikliku majanduskava ja riigieelarve projekti ettevalmistamise üks osa.

Omavalitsuste majandusprogramm sisaldab riikliku majanduskava omavalitsuste majandust käsitlevat osa. Riiklik majanduskava on sätestatud majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, kooskõlastamise ning juhtimise ja haldamise lepingu seadusandlusse kuuluvate sätete kehtestamise ja lepingu rakendamise ning riigimajanduse mitmeaastastele raamsuunistele kehtestatud nõuete seadusega ([869/2012](#)) ja selle alusel.

Omavalitsuste majandusprogrammis antakse hinnang rahaliste vahendite piisavusele omavalitsusüksuste ülesannete täitmisel (*rahastamis*põhimõte). Programmis antakse hinnang omavalitsusüksuste tegevuskeskkonna, teenuste nõudluse ja omavalitsusüksuste ülesannete muudatustele ning koostatakse hinnang omavalitsusüksuste majandusliku arengu kohta. Omavalitsuse üksuste majandusele antakse terviklik hinnang osana riigi rahandusest ja omavalitsusüksuste gruppide kaupa. Hinnangu andmisel eritletakse omavalitsusüksuste seadusandlikud ja muud ülesanded ning antakse hinnang omavalitsusüksuste tegevuse kuluefektiivsusele.

Riigieelarve projekti raames antakse hinnang omavalitsuste majanduslikule arengule ning riigieelarve mõjudele omavalitsusüksuste majanduslikule toimetulekule.

Kohalike omavalitsuste majandusprogrammi valmistab ette rahandusministeerium koostöös sotsiaal- ja tervishoiuministeeriumi, haridus- ja kultuuriministeeriumi, keskkonnaministeeriumi, transpordi- ja kommunikatsiooniministeeriumi, töö- ja ettevõtlusministeeriumi ning vajadusel teiste ministeeriumidega. Omavalitsuseüksuse majandusprogrammi aluseks olevad majandusprognosid ning hinnangu omavalitsusüksuste majandustegevuse arengule koostab rahandusministeerium. Omavalitsuste majandusprogrammi ettevalmistamises osaleb Suomen Kuntaliitto ry.

§ 13

Kohaliku omavalitsuse üksuse majandus- ja haldustegevuse nõukogu

Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste läbirääkimismenetlusse kuulub omavalitsusüksuste tegevust, majandust ja haldamist käsitlevate teemade arutelu rahandusministeeriumi juures tegutsevas omavalitsuseüksuste majandus- ja haldustegevuse nõukogus.

Nõukogu ülesandeks on jälgida omavalitsusüksuste majanduse arengut ja anda selle kohta hinnanguid ning tagada, et omavalitsusüksustega seotud seadusandluse ja otsuste ettevalmistamisel järgitakse omavalitsusüksuste majandusprogrammi. Nõukogu ülesannete detailsem kirjeldus, koosseis ja osakonnad on sätestatud Riiginõukogu (valitsuse) määrusega.

II OSA

DEMOKRAATIA JA MÕJUTAMINE

4. peatükk

Volikogu

§ 14

Volikogu ülesanded

Kohaliku omavalitsuse üksuses on volikogu, mis vastutab omavalitsusüksuse tegevuse ja majandustegevuse korraldamise eest ning kasutab omavalitsusüksuse otsustusõigust.

Volikogu kehtestab oma otsustega:

- 1) omavalitsusüksuse strateegia;
- 2) põhimääruse;
- 3) eelarve ja majanduskava;
- 4) riigipoolse üldjuhtimise põhimõtted ja kontsernijuhised;
- 5) äriettevõtetele kehtestatavad äri- ja majandustegevuse eesmärgid;
- 6) finantshaldamise ja investeerimistegevuse alused;

- 7) sisekontrolli ja riskijuhtimise alused;
- 8) teenuste ja teiste soorituste hinnakujunduse üldised alused;
- 9) teise isiku võla eest käenduskohustuse või muu tagatise andmise;
- 10) omavalitsusüksuse tegevusorganitesse liikmete valimise, kui edaspidi ei ole teisiti sätestatud;
- 11) valitud isikutele ette nähtud rahaliste soodustuste alused;
- 12) audiitorite valimise;
- 13) aastaaruande kinnitamise ja vastutusest vabastamise;
- 14) teised volikogu otsustusõiguse alla kuuluvad ja määratud küsimused.

§ 15

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimised

Volikogu liikmed ja asendusliikmed valitakse kohaliku omavalitsuse üksuses läbi viidavatel kohalike omavalitsuste volikogu valimistel. Volikogu ametiaeg on neli aastat ja see algab valimisaasta juunikuu alguses.

Kohalike omavalitsuste valimised viiakse läbi otseste, salajaste ja proportsionaalsete valimistena. Kõikidel hääleõigusega isikutel on võrdne hääleõigus.

Kohalike omavalitsuste valimised on sätestatud Soome valimisseaduses ([714/1998](#)) ja kohaliku omavalitsuse üksuse struktuuri seaduses ([1698/2009](#)).

§ 16

Volikogu liikmete arv

Volikogu liikmete arvu otsustab volikogu. Volikokku valitakse omavalitsusüksuse elanike arvust lähtuv paaritu arv liikmeid alljärgnevalt:

Elanike arv	Volikogu liikmeid vähemalt
kuni 5 000	13
5 001–20 000	27
20 001–50 000	43
50 001–100 000	51
100 001–250 000	59
250 001–500 000	67
üle 500 000	79

Kui volikogu ei ole otsustanud volikogu liikmete arvu, valitakse volikokku seadusega ettenähtud minimaalne arv liikmeid. Volikogu otsusest valida volikokku suurem arv liikmeid või varasema otsuse muutmisele tuleb teavitada justiitsministeeriumi hiljemalt valimiste aastale eelneva aasta lõpuks. Volikogu liikmete arvu kohta tehtud otsuse võib pöörata täitmisele enne, kui vastav otsus on jõustunud. Otsuse täitmisele pööramist ei ole võimalik alustada, kui halduskohus on otsuste täitmisele pööramise peatanud.

Käesolevas paragrahvis viidatud elanike arv määratakse Rahvastikuregistrikeskuse sertifitseerimisteoste seaduse ([661/2009](#)) alusel rahvastikuregistri andmebaasis valimiste aastale eelneva aasta 30. novembril päeva lõpuks kehtivate andmete alusel.

§ 17

Volikogu asendusliikmed

Volikogu liikmetele valitakse iga kohalike omavalitsuste valimistel osalenud valimisliidu, erakonna ja ühisnimekirja esimestena mitte valituks osutunud kandidaatide hulgast volikogu liikmete arvule vastava arv, kuid vähemalt kaks asendusliiget. Ühisnimekirjast välja jäänud valimisliidu kandidaadina valituks osutunud kandidaadile asendusliiget ei nimetata.

Kui volikogu liige on kaotanud valituks osutumise õiguse, vabastatakse ta oma ametikohalt või kui volikogu liige sureb, kutsub volikogu esimees tema asendajaks volikogu järeleolevaks ametiajaks vastava valimisliidu, erakonna või ühisnimekirja järjekorras esimese asendusliikme.

Kui volikogu kvoorumit ei saada kokku, kuna volikogu liikmed ja asendusliikmed ei saa oma ülesandeid täita, on omavalitsusüksuse keskvalimiskomisjon kohustatud valimiseaduse § 93 lg 2 alusel nimetama volikogu esimehe taotlusel ametisse käesoleva paragrahvi lõike 1 sätete kohaselt uued volikogu asendusliikmed. Selliselt ametisse nimetatud volikogu asendusliikmed osalevad volikogu istungitel selliste küsimuste arutamisel, mille arutamisest volikogu liikmed ja asendusliikmed osa võtta ei saa.

§ 18

Esimees ja aseesimehed

Volikogu valib oma liikmete hulgas esimehe ja vajalikul arvul aseesimehi kogu ametiajaks, kui volikogu ei ole otsustanud, et nende ametiaeg on volikogu ametiajast lühem. Esimees ja aseesimehed valitakse ühe valimisprotseduuri käigus.

Volikogu esimehel ja aseesimeestel on osalemis- ja sõnavõtuõigus omavalitsusüksuse valitsuse koosolekul.

§ 19

Volikogurühm ja selle tegevuse toetamine

Volikogu liikmed võivad moodustada volikogus töötamiseks volikogurühmi. Volikogurühma võib moodustada ka üks volikogu liige.

Volikogurühmade tegevuse eelduste parandamiseks võib omavalitsusüksus toetada rahaliselt volikogurühmade sisemist tegevust ning toiminguid, mille abil volikogurühmad edendavad omavalitsusüksuse elanike osalemis- ja mõjutamisvõimalusi. Toetuse määramisel tuleb määratleda toetuse kasutuseesmärk. Igale volikogurühmale määratava toetuse suurus tuleb märkida omavalitsusüksuse aastaaruandesse.

5. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse elanike osalemisõigus

§ 20

Hääleõigus kohaliku omavalitsusüksuse valimistel

Hääleõigus kohaliku omavalitsuse üksuses läbi viidavatel valimistel on Soome või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi, Islandi või Norra kodanikul, kes on hiljemalt valimispäeval saanud 18-aastaseks ning kelle elukoht on elukohajärgse omavalitsusüksuse mõistes rahvastikuregistri andmetel olnud 51. valimiste päevale eelneva päeva lõpu seisuga vastavas omavalitsusüksuses. Hääleõigus kohaliku omavalitsuse üksuse valimistel on muul eespool nimetatud tingimustele vastaval välisriigi kodanikul, kui tema elukohaks on kaks aastat olnud vastav Soome omavalitsusüksus.

Hääleõigus kohalike omavalitsuste valimistel on lisaks Euroopa Liidu või Soomes tegutseva rahvusvahelise organisatsiooni teenistuses oleval isikul ja tema pereliikmel, kes hiljemalt valimiste päeval saab 18-aastaseks ja kelle elukoht on rahvastikuregistri andmetel olnud 51. valimiste päevale eelneva päeva lõpuks vastavas omavalitsusüksuses, kui:

- 1) tema andmed on isiku enda soovil salvestatud rahvastiku andmebaasi Rahvastikuregistrikeskuse sertifitseerimisteenuste seaduses sätestatud viisil;
- 2) ta on kirjalikult teatanud rahvastikutoimingute eest vastutavale asutusele hiljemalt 52. valimispäevale eelneval päeval enne kella 16.00, et soovib kasutada oma hääleõigust kohalikel valimistel või ei ole oma varem esitatud teadaannet kirjalikult tühistanud.

§ 21

Hääletusõigus omavalitsusüksuse rahvahääletusel

Kohaliku omavalitsuse üksuses läbi viidaval rahvahääletusel osalemise hääletusõiguse osas rakendatakse § 20 kohalike omavalitsuste valimistel hääleõiguse kohta sätestatud.

Hääletusõigus omavalitsusüksuse teatud piirkonda puudutaval rahvahääletusel on vaid sellisel isikul, kelle elukoht on omavalitsusüksuse vastavas piirkonnas.

§ 22

Osalemis- ja mõjutamisvõimalused

Kohaliku omavalitsuse üksuse elanikel ja teenuste kasutajatel on õigus osaleda ja mõjutada kohaliku omavalitsuse üksuse tegevust. Volikogu peab tagama mitmekesise ja mõjutava osalemise ning mõjutamise võimalused ja viisid.

Osalemist ja mõjutamist võivad edendada eeskätt:

- 1) aruteluks ja ülevaate andmiseks mõeldud kohtumiste ning omavalitsusüksuste elanike aruteluforumite korraldamine;
- 2) enne otsustusprotsessi elanike ja omavalitsusüksuses regulaarselt või pikemat aega elavate või viibivate teenuste kasutajate arvamuste küsimine;
- 3) valides teenuste kasutajate esindajad omavalitsusüksuse institutsioonidesse;
- 4) pakkudes võimalusi osaleda omavalitsusüksuse majandustegevuse planeerimises;
- 5) planeerides ja arendades teenuseid koostöös teenuste kasutajatega;
- 6) toetades elanike, organisatsioonide ja teiste kogukondade omaalgatuslikku erinevate toimingute planeerimist ja ettevalmistamist.

§ 23

Algatusõigus

Kohaliku omavalitsuse üksuse elanikul ning omavalitsusüksuses tegutseval organisatsioonil ja sihtasutusel on õigus teha algatusi omavalitsusüksuse tegevust puudutavates küsimustes. Algatuse esitajat tuleb teavitada algatusest lähtuvate toimingute teostamisest.

Kui lõikes 1 nimetatud algatuse tegijateks on vähemalt kaks protsenti omavalitsusüksuse elanikest, tuleb asi menetlusse võtta kuue kuu jooksul asja esitamise hetkest alates.

Lisaks sellele on teenuse kasutajal õigus teha algatusi kõnealuse omavalitsusüksuse teenust puudutavas küsimuses.

Volikogu tuleb teavitada vähemalt kord aastas volikogu pädevusse kuuluvates küsimustes esitatud algatustest ning nende tulemusel teostatud toimingutest.

§ 24

Kohaliku omavalitsuse üksuses toimuv rahvahääletus

Volikogu võib otsustada, et kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse kuuluval teemal viiakse läbi rahvahääletus. Volikogu otsust, mille alusel rahvahääletus läbi viiakse, ei ole võimalik vaidlustada.

Rahvahääletus on nõuandev toiming.

Rahvahääletuse võib läbi viia kogu omavalitsusüksuse või mõne omavalitsusüksuse piirkonna raames. Omavalitsusüksuse piirkonnaks on sellisel juhul üks või mitu valimisseaduses nimetatud hääletuspiirkonda.

Kõikidel hääletusõigusega isikul on võrdne hääletusõigus. Hääletus on salajane. Rahvahääletuse läbiviimist on lisaks sätestatud nõuandvatel omavalitsusüksuse rahvahääletustel järgitava menetluskäigu seaduses ([656/1990](#)).

§ 25

Rahvahääletuse algatus

Algatuse rahvahääletuse läbiviimiseks võib teha vähemalt neli protsenti 15-aastaseks saanud omavalitsusüksuse elanikest. Volikogu on kohustatud viivitamatult otsustama, kas algatuses nimetatud rahvahääletus läbi viiakse.

§ 26

Noorte volikogu

Noorte osalemis- ja mõjutamisvõimaluste tagamiseks peab omavalitsusüksuse valitsus kutsuma kokku noorte volikogu või vastava noorte volikogu mõjutajarühma (*noorte volikogu*) ning hoolitsema selle tegevuseks vajalike eelduste loomise eest. Noorte volikogu võib olla ka mitme omavalitsusüksuse ühine volikogu.

Noorte volikogule tuleb anda võimalus kaasa rääkida omavalitsusüksuse erinevate tegevusvaldkondade tegevuse kavandamises, ettevalmistamises, teostamises ja jälgimises selliste küsimuste puhul, mis on olulised omavalitsusüksuse elanike heaolu, tervise, õpingute, elukeskkonna, elamise või liikumise osas ning ka muudes küsimustes, mis on noorte volikogu hinnangul laste ja noorte seisukohalt olulised. Noorte volikogu tuleb kaasata laste ja noorte seisukohtade omavalitsusüksuses ära kuulamise edendamisse.

Laste ja noorte osalemine ja nende seisukohtade ära kuulamine on sätestatud noorsooseaduses [1285/2016 24 §](#).

§ 27

Eakate nõukogu

Eakama elanikkonna osalemis- ja mõjutamisvõimaluste tagamiseks kutsub omavalitsusüksuse valitsus kokku eakate nõukogu ja tagab selle tegutsemise eeldused. Eakate nõukogu võib olla mitme omavalitsusüksuse ühine nõukogu.

Eakate nõukogule tuleb anda võimalus rääkida kaasa kohaliku omavalitsuse üksuse erinevate tegevusvaldkondade tegevuse kavandamises, ettevalmistamises, teostamises ja jälgimises sellistes küsimustes, mis on olulised kohaliku omavalitsuse üksuse eaka elanikkonna heaolu, tervise, kaasatuse, elukeskkonna, elamise, liikumise või igapäevaste toimingutega toimetuleku osas või neile vajalike teenuste seisukohalt.

§ 28

Erivajadustega inimeste nõukogu

Erivajadustega isikute osalemis- ja mõjutamisvõimaluste tagamiseks peab omavalitsusüksuse valitsus kutsuma kokku erivajadustega inimeste nõukogu. Erivajadustega inimeste nõukogu võib olla mitme omavalitsusüksuse ühine. Erivajadustega inimestel ja nende lähedastel ning organisatsioonidel peab olema erivajadustega inimeste nõukogus piisav esindatus. Omavalitsusüksuse valitsus peab hoolitsema erivajadustega inimeste nõukogu tegevuse eelduste tagamise eest.

Erivajadustega inimeste nõukogule tuleb anda võimalus rääkida kaasa kohaliku omavalitsuse üksuse erinevate tegevusvaldkondade tegevuse kavandamises, ettevalmistamises ja jälgimises sellistes küsimustes, mis on olulised erivajadustega inimeste heaolu, tervise, kaasamise, elukeskkonna, elamise, liikumise või igapäevaelu toimingutega toimetuleku või neile vajalike teenuste seisukohalt.

§ 29

Kommunikatsioon

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevusest tuleb teavitada elanikke, teenuste kasutajaid, organisatsioone ja teisi institutsioone. Omavalitsusüksus peab andma piisavalt teavet omavalitsusüksuse poolt korraldatud teenuste, majanduselu, omavalitsusüksuses ettevalmistamisel olevate küsimuste, nendega seotud plaanide, küsimuste menetlemise, tehtud otsuste ning otsuste tagajärgede ja mõjude kohta. Omavalitsusüksus on kohustatud teavitama, millisel viisil on otsuste ettevalmistamises võimalik osaleda ja mõjutada.

Omavalitsuse üksus on kohustatud hoolitsema selle eest, et institutsioonide menetlusse saadetud küsimuste ettevalmistamise kohta antakse pärast päevakorra valmimist üldise teavitamise seisukohalt olulist teavet avaliku andmevõrgu kaudu. Omavalitsusüksus on kohustatud veebikommunikatsioonis tagama, et ei edastataks avalikku andmesidevõrku salastatud teavet ning isikuandmete käitlemisel oleks tagatud tundlike isikuandmete kaitse.

Kommunikatsioonis tuleb kasutada selget ja hästi mõistetavat keelt ning arvestada kohaliku omavalitsuse üksuse erinevate elanike gruppide vajadusi.

III OSA

INSTITUTSIOONID JA JUHTIMINE

6. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse institutsioonid

§ 30

Kohaliku omavalitsuse üksuse institutsioonid

Kohaliku omavalitsuse üksuses peab lisaks volikogule olema omavalitsusüksuse valitsus ning revisjonikomisjon.

Volikogu võib lisaks neile kutsuda kokku:

- 1) omavalitsusüksuse valitsuse alluvuses tegutsevaid nõukogusid või nende asemel komisjone, mis täidavad püsiva iseloomuga ülesandeid;
- 2) juhtgruppe äriettevõtete või ülesande täitmiseks;
- 3) allüksusi omavalitsusüksuse valitsusse, nõukogudesse, komisjonidesse ja juhtgruppidesse.

Omavalitsusüksuse valitsus ja volikogu otsuse alusel ka muu institutsioon võib kutsuda kokku toimkonna teatud ülesande täitmiseks.

Kakskeelses omavalitsusüksuses määratakse haridusvaldkonna haldamiseks eraldi institutsioon mõlema keelegrupi jaoks või ühine institutsioon, mis jaguneb vastavalt keelerühmadele allüksusteks. Institutsiooni või allüksuse liikmed tuleb valida vastavasse keelerühma kuuluvate isikute hulgast.

Omavalitsusüksuse valitsuse, nõukogu, komisjoni ja juhtkonna allüksuste osas rakendatakse vastava institutsiooni tegevust reguleerivaid sätteid.

§ 31

Otsustuskogude koosseis

Volikogu võib otsustada, et:

- 1) omavalitsusüksuse valitsusse ja nõukogusse võib valida ainult volikogu liikmeid ja asendusliikmeid, sellisel juhul nimetatakse nõukogu komisjoniks (*komisjonimudel*);
- 2) omavalitsusüksuse valitsuse liikmed valitakse nõukogude või komisjonide esimeesteks (*esimehe mudel*);
- 3) muu otsustuskogu kui volikogu valib juhtkonna liikmed või osa liikmetest;

4) juhtkonna liikmed või osa selle liikmetest valitakse volikogu poolt määratletud alustest lähtudes omavalitsusüksuse elanike, omavalitsusüksuse personali või teenuste kasutajate ettepanekute põhjal; ja

5) kakskeelse kohaliku omavalitsuse üksuse muu kui § 30 lg 4 nimetatud otsustuskogu moodustatakse allüksus mõlema keelegrupi jaoks ning sellisel juhul tuleb allüksuse liikmed valida vastavasse keelegruppi kuuluvate inimeste hulgast.

Allüksuse liikmeks võib olla ka otsustuskogu asendusliige. Volikogu võib otsustada, et allüksuse liikmeks, kuid mitte esimeheks, võib valida muu isiku kui ainult institutsiooni liikme või asendusliikme.

Otsustuskogude liikmetele valitakse individuaalsed asendusliikmed, kelle puhul kehtivad samad sätted nagu korraliste liikmete puhul.

Naiste ja meeste vahelise võrdõiguslikkuse kohta otsustuskogude liikmete valimisel sätestatakse eraldi.

§ 32

Otsustuskogude liikmete ametiaeg ja valimine

Otsustuskogude liikmed valitakse volikogu ametiajaks, kui volikogu ei ole otsustanud, et nende ametiaeg on volikogu ametiajast lühem või kui allpool ei ole teisiti sätestatud. Kui otsustuskogu valib allüksuse liikmed, otsustab otsustuskogu ühtlasi ka nende ametiaja pikkuse. Eespool § 30 lõikes 3 nimetatud toimkonnad kutsutakse kokku maksimaalselt need moodustanud otsustuskogu ametiajaks.

Omavalitsusüksuse valitsuse, revisjonikomisjoni, teiste nõukogude ja komisjonide liikmed valitakse juunis peetaval volikogu koosolekul.

§ 33

Otsustuskogu esimees ja aseesimehed

Volikogu või muu valimise eest vastutav institutsioon valib liikmete hulgast otsustuskogu esimehe ja vajaliku arvu aseesimehi. Esimees ja aseesimehed valitakse sama valimisprotseduuri käigus, kui volikogu ei ole teinud otsust esimehe mudeli kohta.

Volikogu võib otsustada, et volikogu esimees, omavalitsusüksuse valitsuse juht ja aseesimehed ning nõukogude ja komisjonide esimehed tegutsevad põhikohaga või osalise töökoormusega valitud isikutena.

§ 34

Valitud isikute tagasikutsumine ametiaja kestel

Volikogu võib kutsuda kohaliku omavalitsuse üksuse, omavalitsusüksuste liidu ja kohaliku omavalitsuse üksuste ühisesse otsustuskogusse valitud isikud tagasi ametiaja kestel, kui valitud

isikud või osa neist on kaotanud volikogu usalduse. Tagasi kutsumise otsus kehtib kõikide otsustuskogusse valitud isikute kohta.

Volikogu võib tagasi kutsuda volikogu ja valitud otsustuskogude esimehe ja aseesimehe ametiaja kestel, kui nemad või osa neist on kaotanud volikogu usalduse. Tagasi kutsumise otsus kehtib kogu juhtkonna kohta.

Volikogu võib tagasi kutsuda linnapea või aselinnapea tema ametiaja kestel, kui ta on kaotanud volikogu usalduse.

Küsimus algatatakse omavalitsusüksuse valitsuse ettepanekul või vähemalt neljandiku volikogu liikmete poolt koostatud algatuse põhjal.

§ 35

Ajutine komisjon

Kui § 34 sätestatud valitud isikute tagasi kutsumist puudutav küsimus või § 43 nimetatud omavalitsusüksuse juhi vallandamise või teisele tööle suunamise küsimus on menetlusse võetud, võib volikogu kutsuda kokku ajutise komisjoni, mille ülesandeks on küsimuse arutelu ette valmistada. Komisjoni liikmeteks on volikogu liikmed või asendusliikmed.

Ajutise komisjoni võib kutsuda kokku hinnangu andmiseks ja haldusküsimuste analüüsimiseks.

Ajutine komisjon küsib ettevalmistatavate küsimuste lahendamiseks omavalitsusüksuse valitsuse arvamust.

Kui omavalitsusüksuse valitsuse liikmed ja asendusliikmed ei saa oma omavalitsusüksuse valitsuse liikme § 38 või § 39 sätestatud ülesandeid täita ning omavalitsusüksuse valitsus ei ole sellest tulenevalt otsustusvõimeline, kutsub volikogu kokku ajutise komisjoni, mis korraldab need omavalitsusüksuse valitsuse pädevuses olevad küsimused, mida omavalitsusüksuse valitsuse liikmed ja asendusliikmed ei saa tekkinud takistuste tõttu lahendada. Selle ülesande täitmiseks kokku kutsutud komisjoni liikmete valimistel kandideerimise õiguse kohta kehtivad omavalitsusüksuse valitsuse liikmete valimisel kandideerimise õiguse kohta kehtivad sätted. Ajutise komisjoni puhul rakendatakse muus osas omavalitsusüksuse valitsuse kohta kehtivaid sätteid. Ajutise komisjoni ametiaeg lõpeb, kui selle kokku kutsumiseks ajendi andnud küsimuste arutamine on omavalitsusüksuses lõppenud.

§ 36

Piirkondlik otsustuskogu

Volikogu võib nimetada piirkondlikke nõukogusid või juhtkondi edendama kohaliku omavalitsuse üksuse piirkonna elanike mõjutamisvõimalusi. Volikogu võib otsustada, et piirkondliku otsustuskogu liikmed või osa liikmetest valitakse omavalitsusüksuse vastava piirkonna elanike ettepanekul.

Piirkondliku otsustuskogu ülesandeks on rääkida kaasa kohaliku omavalitsuse üksuse otsustusprotsessis ning kohaliku omavalitsuse üksuse piirkonna arendamises. Piirkondlikule otsustuskogule tuleb luua võimalus oma seisukoha avaldamiseks omavalitsusüksuse strateegia

ning eelarve ja majandusplaani ettevalmistamisel ning küsimustes, mille lahendamisel võib olla märkimisväärne mõju omavalitsusüksuse elanike ja teenuste kasutajate elukeskkonnale, töötamisele või muudele oludele.

Piirkondliku otsustuskogu muud ülesanded ja pädevus sätestatakse põhimääruses.

7. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse juhtimine ja omavalitsusüksuse valitsus

§ 37

Kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava

Kohaliku omavalitsuse üksuses peab olema omavalitsusüksuse arengukava, milles volikogu otsustab omavalitsusüksuse tegevuse ja rahastamise pikas perspektiivis kehtestatud eesmärgid. Omavalitsusüksuse arengukavas tuleb arvestada:

- 1) omavalitsusüksuse elanike heaolu edendamist;
- 2) teenuste korraldamist ja pakkumist;
- 3) omavalitsusüksuse ülesandeid käsitlevates seadusandlikes aktides kehtestatud teeninduseesmäärke;
- 4) omanikupoliitikat;
- 5) personalipoliitikat;
- 6) omavalitsusüksuse elanike osalemis- ja mõjutamisvõimalusi;
- 7) elukeskkonna ja piirkonna elujõulisuse arendamist.

Omavalitsuse üksuse arengukava aluseks peab olema omavalitsusüksuse hetkeolukorra ning tegevuskeskkonna tulevaste muudatuste ning nende poolt omavalitsusüksuse ülesannete täitmisele avaldatava mõju kohta antud hinnang. Omavalitsusüksuse arengukavas tuleb määratleda ka strateegia teostatavusele ja teostamise jälgimisele hinnangu andmise kord.

Omavalitsusüksuse arengukava arvestamist omavalitsusüksuse eelarve ja majandusplaani koostamisel sätestab § 110. Omavalitsusüksuse arengukava vaadatakse üle vähemalt üks kord volikogu ametiaja jooksul.

§ 38

Kohaliku omavalitsuse üksuse juhtimine

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevust juhitakse volikogu poolt heaks kiidetud omavalitsusüksuse arengukava kohaselt.

Omavalitsusüksuse valitsus juhib omavalitsusüksuse tegevust, haldamist ja majandust.

Omavalitsusüksuse juht juhib omavalitsusüksuse valitsuse alluvuses omavalitsusüksuse haldust, majandustegevust ja muud tegevust. Volikogu võib otsustada, et omavalitsusüksuse juhi asemel juhib omavalitsusüksust linnapea.

§ 39

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitsuse ülesanded

Omavalitsusüksuse valitsus on kohustatud:

- 1) vastutama omavalitsusüksuse haldamise ja majandustegevuse korraldamise eest;
- 2) vastutama volikogu otsuste ettevalmistamise, täitmise ja seaduslikkuse järelevalve eest;
- 3) tagama omavalitsusüksuse huvide kaitse ning kui põhimääruses ei ole teisiti sätestatud, esindama omavalitsusüksust ja kasutama omavalitsusüksuse sõnavõtuõigust;
- 4) esindama omavalitsusüksust tööandjana ja vastutama omavalitsusüksuse personalipoliitika eest;
- 5) vastutama omavalitsusüksuse tegevuse kooskõlastamise eest;
- 6) vastutama omavalitsusüksuse tegevuse üldjuhtimise eest;
- 7) hoolitsema omavalitsusüksuse sisekontrolli ja riskide juhtimise korraldamise eest.

§ 40

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitsuse juht (kunnanhallituksen puheenjohtaja)

Omavalitsusüksuse valitsuse juht juhib poliitilist koostööd, mida omavalitsusüksuse valitsuse ülesannete täitmine eeldab. Omavalitsusüksuse valitsuse esimehe teised ülesanded sätestatakse põhimääruses.

§ 41

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevjuht (kunnanjohtaja)

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevjuhi valib volikogu. Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevjuhi võib valida kas tähtajatult või tähtaegselt ning ta tegutseb kohaliku omavalitsuse üksuse alluvuses.

Kui omavalitsusüksuse tegevjuhi valimisel ei ole ükski kandidaat saanud üle poole antud häältest, viiakse läbi uus hääletamine kahe kõige suurema häältearvu saanud kandidaadi vahel. Selliste valimiste puhul loetakse valituks suurema häältearvu saanud kandidaat.

Omavalitsusüksuse tegevjuhil on õigus kasutada sõnavõtuõigust omavalitsusüksuse valitsuse nimel ning saada omavalitsusüksuse ametiisikutelt teavet ja tutvuda dokumentidega, kui salastatuse sätetes ei ole teisiti sätestatud.

Kui omavalitsusüksusse valitakse linnapea ja omavalitsusüksuse tegevjuhi ametikoht on linnapea ametiaja algamisel täidetud, otsustab volikogu omavalitsusüksuse tegevjuhi üle viimise temale sobivale teisele ametikohale või lepingulisse töösuhtesse. Tähtajaliselt ametisse määratud omavalitsusüksuse tegevjuht viiakse järel olevaks ametiajaks teisele ametikohale või teise lepingulisse töösuhtesse. Teisele ametikohale või teise lepingulisse töösuhtesse üle viidud omavalitsusüksuse tegevjuhil on õigus saada selle juurde kuuluvad hüved kujul, mis ei ole ebasoodsamad kui omavalitsusüksuse juhi ameti juurde kuuluvad hüved.

§ 42

Juhileping

Kohaliku omavalitsuse üksuse ja omavalitsusüksuse tegevjuhi vahel sõlmitakse juhileping, milles lepitakse kokku omavalitsusüksuse juhtimise tingimused.

Juhilepingusse võib lisada sätteid omavalitsusüksuse tegevjuhi ja omavalitsusüksuse valitsuse esimehe tööjaotuse kohta üksuse juhtimisel, arvestades kohaliku omavalitsuse määruse sätteid.

Juhilepingusse võib lisada sätteid menetlusviiside kohta, mille alusel omavalitsusüksuse tegevjuhi ametiülesannete täitmise tõttu tekkivad lahkarvamused lahendatakse § 43 sätestatud menetluskäigu asemel. Juhilepingus võib kokku leppida omavalitsusüksuse tegevjuhile makstavas ametikohalt tagasi astumise hüvitises, sellisel juhul peab leping saama volikogu heakskiidu.

§ 43

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevjuhi vallandamine või üle viimine teisele tööle

Volikogu võib vallandada omavalitsusüksuse tegevjuhi või viia ta üle teisele tööle, kui ta on kaotanud volikogu usalduse.

Menetlus algatatakse omavalitsusüksuse valitsuse ettepanekul või kui vähemalt neljandik volikogu liikmetest koostab ja esitab vastava algatuse. Menetlust ettevalmistavas faasis tuleb omavalitsusüksuse tegevjuhti teavitada sellest, milles tema suhtes usalduse kaotamine seisneb ning talle tuleb anda võimalus omapoolse seisukoha avaldamiseks.

Eespool lõikes 1 nimetatud otsuse tegemiseks on nõutav, et selle poolt hääletakse kaks kolmandikku kõikidest volikogu liikmetest. Otsuse võib kohe täitmisele pöörata. Ühtlasi võib omavalitsusüksuse tegevjuhi vabastada ka kõikide muude ülesannete täitmisest.

§ 44

Linnapea (pormestari)

Linnapea on valitud omavalitsusüksuse ametiisik, kes tegutseb omavalitsusüksuse valitsuse esimehena.

Linnapea valib volikogu. Linnapeaks võib valida ka isiku, kellel puudub õigus kandideerida omavalitsusüksuse valitsusse ja nõukogusse. Volikogu võib otsustada, et linnapea peab olema

vastava omavalitsusüksuse volikogu liige. Isik ei kaota õigust kandideerida volikogusse selle tõttu, et ta valitakse linnapeaks.

Linnapea võib valida maksimaalselt volikogu ametiajaks ja ametiaeg jätkub seni, kuni uus linnapea või omavalitsusüksuse juht on valitud.

Linnapea valimine viiakse läbi enne omavalitsusüksuse valitsuse valimist, kui valimistel ei ole keegi saanud üle poole antud häältest, viiakse läbi uued valimised kahe kõige enam hääli saanud kandidaadi vahel. Selliste valimiste puhul loetakse valituks suurema häälte arvu saanud kandidaat.

Linnapeal on õigus kasutada sõnavõtuõigust omavalitsusüksuse valitsuse nimel ning saada omavalitsusüksuse ametiisikutelt teavet ja tutvuda dokumentidega, kui salastatuse sätetes ei ole teisiti sätestatud.

§ 45

Abilinnapea

Lisaks linnapeale võib omavalitsusüksusel olla abilinnapeasid. Abilinnapea on valitud isik, kelle valimise, ametikohale kandideerimise õiguse ja ametiaja pikkuse kohta rakendatakse § 44 lg 2 ja 3 linnapea kohta kehtivaid sätteid.

Abilinnapea ülesanded kehtestatakse omavalitsusüksuse põhimääruses. Nõukogu esimehe ülesannetes tegutseva abilinnapea valimine viiakse läbi enne nõukogu liikmete valimisi.

§ 46

Üldjuhtimine

Üldjuhtimine tähendab toiminguid, mille abil kohaliku omavalitsuse üksus kui omanik või liige saab kaasa aidata ettevõtte ja muu ühenduse haldamisele ja tegevusele.

Toimingud võivad seostuda näiteks asutamislepingute, põhikirja sätete, muude lepingute, isikuvalimiste, juhiste andmisega omavalitsusüksust erinevates ühendustes esindavatele isikutele ning muu omavalitsusüksuse otsustusõiguse kasutamisega.

§ 47

Kohaliku omavalitsuse üksuse tütarüksuse tegevus ja kontsernijuhis

Üldjuhtimise kaudu tuleb hoolitseda selle eest, et kohaliku omavalitsuse tütarüksuse tegevuses on arvestatud omavalitsuskontserni terviklikke huvisid.

Omavalitsusüksuse tütarüksuse valitsuse koosseisus tuleb arvestada ühenduse tegevusalast tulenevat piisavat asjatundlikkust majanduse ja ettevõtluse valdkonnas.

Kontsernijuhist rakendatakse kohaliku omavalitsuse üksuse tütarüksuste ning rakendatavuse piires osalusettevõtete üldjuhtimises.

Kontsernijuhises antakse vajalikud suunised vähemalt:

- 1) omavalitsuskontserni majanduse ja investeeringute planeerimiseks ja suunamiseks;
- 2) kontsernijärelevalve ja aruandluse ning riskide juhtimise korraldamiseks;
- 3) teavitamisest ja omavalitsusüksuse valitud isikute teabe saamise õiguse tagamiseks;
- 4) kohustuse kohta taotleda omavalitsusüksuse seisukohta konkreetses küsimuses enne selles otsuse tegemist;
- 5) kontsernisisesteks teenusteks;
- 6) omavalitsusüksuse tütarüksuste valitsuste koosseisu ja ametisse nimetamise kohta;
- 7) omavalitsusüksuse tütarüksuste haldamis- ja juhtimisviisi kohta.

§ 48

Kontsernijuhtkond

Kohaliku omavalitsuse üksuse kontsernijuhtkonda kuuluvad omavalitsusüksuse valitsus, omavalitsusüksuse juht või linnapea ja teised halduseeskirjas nimetatud ametnikud. Kohaliku omavalitsuse määruses sätestatakse kontsernijuhtkonna ülesanded ja pädevuse jagunemine.

Kontsernijuhtkond on omavalitsusüksuse kontsernis vastutav üldjuhtimise teostamise ning kontsernijärelevalve korraldamise eest, kui põhimääruses ei ole teisiti sätestatud.

8. peatükk

Omavalitsusüksuste vaheline koostöö

§ 49

Koostöövormid

Omavalitsusüksused ja omavalitsusüksuste liidud võivad vastava lepingu alusel oma ülesandeid ühiselt täita.

Omavalitsusüksuste avalik-õigusliku koostöö vormid on ühine institutsioon, ühine ametikoht, kokkulepe ametialaste ülesannete täitmiseks ning omavalitsusüksuste liit.

Omavalitsusüksuste liitude avalik-õigusliku koostöö vormid on ühine ametikoht, kokkulepe ametialaste ülesannete täitmiseks ning omavalitsusüksuste liit.

§ 50

Koostöö lähtudes riigihangete seadusest

Kui omavalitsusüksus lepib § 8 sätestatud viisil kokku, et seadusest tulenevalt omavalitsusüksuse vastutusel oleva ülesande täitmise vastutus antakse edasi teisele omavalitsusüksusele või omavalitsusüksuste liidule, ei rakendata ülesannete üleandmisel riigihangete ja kasutusõiguslepingute seadust ([1397/2016](#)), edaspidi nimetatud *hankeseadus*.

Omavalitsusüksuste koostöös ei rakendata hankeseadust ega vee- ja energiavarustuse, transpordi ja postiteenuste alal tegutsevate üksuste hangete ja kasutusõiguslepingute seadust ([1398/2016](#)), edaspidi nimetatud *teatud valdkondade hankeseadus*, kui koostöö puhul on tegemist hankeseaduse § 15 sätestatud viisil omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu hankega selle sidusüksuselt või § 16 sätestatud viisil omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu hankega teiselt hankeüksuselt või teatud valdkondade hankeseaduse § 25 nimetatud sidusüksuselt, § 26 nimetatud teise ametiasutuse hankeüksuselt, § 27 nimetatud sidusettevõttelt või § 28 nimetatud ühisettevõttelt või kui koostöös ei rakendata muus osas eespool nimetatud seadusi.

§ 51

Ühine otsustuskogu

Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada oma ülesannete täitmise ühe või mitme omavalitsusüksuse eest selliselt, et omavalitsusüksustel on ühine otsustuskogu, mis vastutab ülesande täitmise eest. Ülesannet täitvat omavalitsusüksust nimetatakse vastutavaks omavalitsusüksuseks.

Omavalitsusüksused võivad kokku leppida, et teised omavalitsusüksused valivad osa ühise otsustuskogu liikmetest.

§ 52

Kokkulepe ühise otsustuskogu kohta

Ühise otsustuskogu kohta sõlmitud lepingus tuleb kokku leppida vähemalt:

- 1) ühise otsustuskogu ülesannetes ning vajadusel § 8 sätestatud korraldamisvastutuse üleviimises;
- 2) ühise otsustuskogu koosseisus ja teiste omavalitsusüksuste õiguses valida otsustuskogu liikmeid;
- 3) kulude alustes ja jagunemises;
- 4) lepingu kehtivuses ja lõpetamises.

Lepingus võib kokku leppida ka selles, et vastutava omavalitsusüksuse valitsusel ei ole õigust võtta menetlusse ühise otsustuskogu otsusega kinnitatud küsimust.

§ 53

Ühine ametikoht

Omavalitsusüksused ja omavalitsusüksuste liidud võivad kooskõlastatud otsustega luua ühiseid ametikohti.

Vastaval kohal töötaval ametnikul on töösuhe kõikide kõnealuste omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste liitudega.

Selles töökorralduses osalevad omavalitsusüksused ja omavalitsusüksuste liidud peavad kokku leppima vähemalt tööandja kohustuste täitmisel, vastutavas omavalitsusüksuses või omavalitsusüksuste liidus ning kulude tekkimise alustes ja jagunemises.

§ 54

Kokkulepe ametiasutuse ülesannete täitmiseks

Kohaliku omavalitsuse üksusele, omavalitsusüksuste liidule või selle ametnikule seadusega antud ülesande, milles pädevuse võib üle anda ametiisikule, võib lepingu alusel anda ametikoha vastutuse alusel täitmiseks teise omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu ametiisikule.

Lepingusse tuleb märkida vajalikud sätted vähemalt ülesande sisu, ülesande täitmise järelevalve, kulude tekkimise aluse ja jagunemise ning lepingu kehtivuse ja lõpetamise kohta.

§ 55

Omavalitsusüksuste liit

Omavalitsusüksuste liit luuakse omavalitsusüksuste vahelise volikogude poolt kinnitatud lepinguga (*alusleping*). Omavalitsusüksuste liidu nimes peab sisalduma sõnaühend 'omavalitsusüksuste liit'.

Omavalitsusüksuste liit on juriidiline isik, mis võib omada õigusi ja võtta kohustusi ning kasutada sõnavõtuõigust kohtus ja teistes ametiasutustes.

Äriettevõtteüksuste liidu kohta on sätestatud § 65. Äriettevõtteüksuste liidu puhul rakendatakse omavalitsusüksuste liidu kohta kehtivaid sätteid.

§ 56

Omavalitsusüksuste liidu alusleping

Aluslepingus sätestatakse vähemalt:

- 1) omavalitsusüksuste liidu nime, asukoha ja liikmete kohta;
- 2) omavalitsusüksuste liidu ülesannete ning vajadusel § 8 nimetatud korraldamisvastutuse ülemineku kohta;

- 3) üldkoosoleku saadikute või ühendvolikogu või muu kõrgeimat otsustusõigust kasutava kogu liikmete arvu ja hääleõiguse aluste kohta;
- 4) omavalitsusüksuste liidu teiste institutsioonide ning nende ülesannete, otsustusõiguse ja kokkukutsumise kohta;
- 5) selle kohta, milline omavalitsusüksuste liidu institutsioon teostab järelevalvet omavalitsusüksuste liidu huvide kaitse üle, esindab omavalitsusüksuste liitu ja sõlmib liidu nimel lepinguid ning selle kohta, kuidas otsustatakse omavalitsusüksuste liidu nimel allkirja andmise õigus;
- 6) liikmeskonna osast omavalitsusüksuste liidu varades ning vastutuse kohta liidu võlgade eest ning muude omavalitsusüksuste liidu majandustegevust puudutavate küsimuste kohta;
- 7) omavalitsusüksuste liidu haldamise ja majandustegevuse kontrollimise kohta;
- 8) omavalitsusüksuste liidust välja astuva liikmeskonna ja tegevust jätkavate liikmeskondade positsiooni kohta;
- 9) omavalitsusüksuste liidu laiali saatmise ja lõpparuande koostamise kohta;
- 10) toimimisviisi kohta, millega kaetakse omavalitsusüksuste liidu puudujääk olukorras, kus liikmeskond ei ole heaks kiitnud § 119 lõikes 2 nimetatud lepingut omavalitsusüksuste liidu majandustulemuse tasakaalustamiseks;
- 11) majandustegevuse ja tegevuse jälgimissüsteemi ning liikmeskonna ees aruandluse kohta.

Aluslepingus võib ühtlasi kokku leppida, et omavalitsusüksuste liidu muu institutsiooni kui üldkoosoleku liikmed ja asendusliikmed peavad olema liikmeskondade volikogude liikmed ja et lepingus nimetatud küsimustes otsuse langetamiseks on vajalik häälteenamus.

§ 57

Aluslepingu muutmine

Kui aluslepingus ei ole teisiti kokku lepitud, võib aluslepingut muuta, kui vähemalt kaks kolmandikku liikmeskonnast on seda soovinud ja nende liikmete elanike arv on vähemalt pool kõikide liikmeskonna üksuste kokku liidetud elanike arvust.

Seadusest tulenevas koostöös ei saa liikmeskonda ilma temapoolse nõusolekuta kohustada osalema uute vabatahtlike ülesannete täitmises ja nendest tekkivate kulude katmises.

§ 58

Omavalitsusüksuste liidu institutsioonid

Omavalitsusüksuste liidu otsustusõigust kasutab ühendvolikogu või üldkoosolek. Edaspidi § 61 nimetatud ühe institutsiooni omavalitsusüksuste liidus jaguneb otsustusõigus liikmetest omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste liidu institutsiooni vahel aluslepingus kokkulepitud viisil.

Omavalitsusüksuste liidul võib olla ka teisi aluslepingus kokku lepitud institutsioone.

Omavalitsusüksuste liidu muude kui lõike 1 nimetatud institutsioonide koosseis tuleb kokku leppida selliselt, et see vastaks liikmesüksuste volikogudes esindatud erinevate gruppide kohalike omavalitsuste valimistel saadud häälte arvule omavalitsusüksuse piirkonnas valimisseaduses sätestatud relatiivsuspõhimõtte kohaselt.

§ 59

Ühendvolikogu

Ühendvolikogu osas rakendatakse volikogu kohta kehtivaid sätteid.

Ühendvolikogu liikmed valib omavalitsusüksus aluslepingus kokkulepitud viisil.

§ 60

Üldkoosolek

Kui omavalitsusüksuste liidu otsustusõigust kasutab üldkoosolek, tuleb koosolek korraldada vähemalt kaks korda aastas.

Üldkoosoleku saadiku eraldi igale koosolekule valib liikmeskonna omavalitsusüksuse valitsus või liikmeskonna volikogu poolt otsustatud muu omavalitsusüksuse institutsioon.

Üldkoosoleku ülesandeks on vähemalt:

- 1) langetada otsus omavalitsusüksuste liidu eelarve ja majandusplaani üle;
- 2) kinnitada omavalitsusüksuste liidu põhimäärus;
- 3) valida omavalitsusüksuste liidu institutsioonid;
- 4) otsustada valitud isikute rahaliste soodustuste aluste üle;
- 5) valida audiitorid;
- 6) otsustada aastaaruande kinnitamise ja vastutusest vabastamise üle.

Üldkoosoleku avalikkuse kohta rakendatakse volikogu koosoleku avalikkust käsitlevaid § 101 sätteid. Üldkoosolekule valitud saadiku huvide konflikti kohta rakendatakse volikogu liikme huvide konflikti kohta § 97 sätestatut.

§ 61

Ühe otsustuskoguga omavalitsusüksuste liit

Muus kui seadusest tulenevas koostöös võivad omavalitsusüksused otsustada, et omavalitsusüksuste liidul on ainult üks otsustuskogu. Sellisel juhul jaguneb omavalitsusüksuste liidu otsustusõigus liikmesüksuste ja omavalitsusüksuste liidu otsustuskogu vahel aluslepingus

kokku lepitud viisil. Otsustuskogu vastutab omavalitsusüksuste liidu tegevuse, haldamise ja majandustegevuse korraldamise eest.

Ühe otsustuskoguga omavalitsusüksuste liidus peavad liikmesüksused:

- 1) valima liikmed lõikes 1 nimetatud institutsiooni;
- 2) valima revisjonikomisjoni liikmed ja audiitorfirma;
- 3) otsustama vastutusest vabastamise üle aluslepingus kokku lepitud viisil.

Ühe institutsiooniga omavalitsusüksuste liitu puudutavas aluslepingus tuleb lisaks § 56 sätetatule kokku leppida selles, kuidas korraldatakse omavalitsusüksuste liidu otsustusprotsess olukorras, kus liikmesüksused ei ole teinud kokkulangevaid otsuseid liikmesüksuste otsustusõiguse alla kuuluvas küsimuses.

§ 62

Omavalitsusüksuste liidust lahkumine

Liikmesüksus võib lahkuda omavalitsusüksuste liidust. Kui aluslepingus ei ole teisiti kokku lepitud, toimub lahkumine kalendriaasta lõppedes ning eeldusel, et liikmesüksus on teavitanud liidust lahkumisest vähemalt aasta varem.

§ 63

Lepingust tuleneva lahkarvamuse lahendamine

Koostöölepingust tulenevad lahkarvamused lahendatakse haldusküsimustena halduskohtus haldusküsimuste kohtumenetluse seaduses sätestatud korras [808/2019](#).

§ 64

Kohaliku omavalitsuse üksuse kohta kehtivate sätete rakendamine omavalitsusüksuste liidus

Omavalitsusüksuste liidu osas rakendatakse omavalitsusüksuse kohta §§ 2, 6, 7, 10, 14, 18, 19, 22, 23 ja 29, 6. peatükis §§ 39, 40, 46, 47 ja 48 § ning 9.-16. peatüki sätteid.

Omavalitsusüksuste seadusest tuleneva koostöö puhul ei rakendata § 10 lg 2 sätteid.

Ühendvolikogu ja üldkoosoleku osas rakendatakse § 34 volikogu kohta kehtivaid sätteid. Omavalitsusüksuste liidus, milles ei ole ühendvolikogu, algatatakse menetlus ühendvalitsuse või liikmesüksuse ettepanekul.

Omavalitsusüksuste liidu juhtiva ametiisiku töölepingu lõpetamise või teisele töökohale üle viimise kohta sätestatakse omavalitsusüksuse juhi kohta kehtivaid § 43 sätteid. Otsuse tegemiseks on vajalik, et otsuse poolt on antud vähemalt kaks kolmandikku kõikide liikmesüksuste ja aluslepingu alusel kokku liidetud häältearvust.

Omavalitsusüksuste liidu ametiisiku ja omavalitsusüksuste liidu vahel sõlmitava juhilepingu puhul rakendatakse juhilepingu kohta § 42 toodud sätteid. Juhilepingusse võib lisada tingimusi menetlusviiside kohta, mille alusel lahendatakse omavalitsusüksuste liidu juhtiva ametiisiku ametiülesannete täitmisega seotud erimeelsused § 43 kirjeldatud menetluse asemel. Juhilepingus võib kokku leppida omavalitsusüksuste liidu juhtivale ametiisikule makstavas lahkumishüvitis, sellisel juhul kinnitab lepingu omavalitsusüksuste liidu kõrgeim otsustusõigusega institutsioon.

9. peatükk

Omavalitsusüksuse hallatav ettevõtte

§ 65

Omavalitsusüksuse hallatav ettevõtte ja selle ülesanded

Kohaliku omavalitsuse üksus või omavalitsusüksuste liit võib ärimajanduslikest põhimõtetest lähtudes asutada omavalitsusüksuse hallatava ettevõtte, kui allpool ei ole teisiti sätestatud. Omavalitsusüksuse hallatav ettevõtte tegutseb kohaliku omavalitsuse üksuse või omavalitsusüksuste liidu osana. Ettevõtte asutamine eeldab vastava otsuse langetamist.

Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt asutatud ettevõtte kohta kasutatakse nimetust omavalitsusüksuse hallatav äriettevõtte ning omavalitsusüksuste liidu poolt asutatud ettevõtte kohta nimetust omavalitsusüksuste liidu hallatav äriettevõtte. Ettevõtte nimes peab sisalduma sõna äriettevõtte. Omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste liidu poolt üheskoos asutatud omavalitsusüksuste ühisasutuse, mille ülesandeks on omavalitsusüksuse hallatava äriettevõtte haldamine, kohta kasutatakse nimetust omavalitsusüksuste hallatavate äriettevõtete liit. Sellise äriettevõtte nimetuses peab olema sõna äriettevõtete liit.

Omavalitsusüksuse äriettevõtte, omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte ning äriettevõtete liidu nimetust võib kasutada ainult selline omavalitsusüksuse hallatav ettevõtte, mis on asutatud käesolevas seaduses sätestatud äriettevõttena.

Omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte ülesanded sätestatakse põhimääruses. Äriettevõtete liidu ülesannetes lepib kokku aluslepingus. Kui äriettevõtete liidu liikmeks on omavalitsusüksuste liit, tuleb äriettevõtete liidu aluslepingus kokku leppida aluslepingu muutmises. Äriettevõtete liidu osas rakendatakse käesolevas seaduses omavalitsusüksuste liidu kohta kehtivaid sätteid, kui käesolevas peatükis ei ole teisiti sätestatud.

§ 66

Äriettevõtete liidu üldkoosolek

Äriettevõtete liidu otsustusõigust kasutab üldkoosolek. Äriettevõtete liidu liikmeks olevas omavalitsusüksuste liidus valib üldkoosoleku saadiku § 56 lg 1 p 5 nimetatud omavalitsusüksuste liidu institutsioon.

Üldkoosoleku ülesannete puhul rakendatakse § 60 lõikes 3 punktides 1 ja 2 ning punktides 4-6 üldkoosoleku ülesannete kohta sätestatud. Lisaks sellele on äriettevõtete liidu üldkoosoleku ülesandeks valida äriettevõtete liidu juhtkond, kontrollikomitee ja muud institutsioonid, mille valimine ei ole määruses edasi antud juhtkonnale.

§ 67

Juhtkond

Omavalitsusüksuse hallatavas äriettevõttes on juhtkond.

Juhtkonna ülesandeks on juhtida ja kontrollida äriettevõtte tegevust. Juhtkond vastutab äriettevõtte haldamise ja tegevuse ning sisekontrolli ja riskide juhtimise nõuetekohase korraldamise eest.

Juhtkonna ülesandeks on:

- 1) otsustada äriettevõtte toimimise arendamise üle volikogu või üldkoosoleku poolt kehtestatud toimimise ja majandustegevuse eesmärkide piires ning jälgida eesmärkide saavutamist ning esitada aruandeid eesmärkide saavutamise kohta;
- 2) kinnitada äriettevõtte eelarve ja eelarvekava aasta lõpuks volikogu või üldkoosoleku poolt kehtestatud siduvate eesmärkide ning kulude ja tulude summade alusel;
- 3) koostada äriettevõtte raamatupidamise aastaaruanne;
- 4) valida ja kutsuda tagasi äriettevõtte juhti, kui halduseeskirjas ei ole teisiti sätestatud;
- 5) otsustada äriettevõtte investeeringute ja teiste pikaajalise mõjuga kulude üle, kui kohaliku omavalitsuse määruses ei ole teisiti sätestatud;
- 6) otsustada äriettevõtte nimel allkirjaõiguse andmise üle;
- 7) jälgida äriettevõtte huvide kaitsmist, kui kohaliku omavalitsuse määruses ei ole teisiti sätestatud, esindada omavalitsusüksust ja kasutada selle sõnavõtuõigust äriettevõtte ülesannete valdkonnas.

Juhtkonna teised ülesanded on sätestatud kohaliku omavalitsuse määruses.

Äriettevõtete liidu juhtkonna ülesannete osas rakendatakse § 64 omavalitsusüksuste liidu valitsuse kohta kehtivaid sätteid. Äriettevõtete liidus otsustab muud kui üldkoosoleku pädevusse kuuluvad küsimused juhtkond, kui tegemist ei ole § 68 alusel juhi vastutusalasse kuuluva küsimusega või kui tegutsemisõigust ei ole üle antud juhile või teisele ametiisikule.

Omavalitsusüksuse hallatava äriettevõtte juhtkonna koosseisu suhtes rakendatakse § 58 lg 3 sätteid.

§ 68

Juht

Omavalitsusüksuse hallataval äriettevõttel on juht, kes on ametialastes suhetes omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liiduga. Juht juhib ja arendab juhtkonna alluvuses äriettevõtte tegevust.

Juhil on õigus kasutada sõnavõtuõigust juhtkonna nimel, kui kohaliku omavalitsuse määruses ei ole teisiti sätestatud.

IV OSA

VALITUD ISIKUD JA PERSONAL

10. peatükk

Valitud isikud

§ 69

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitud isikud

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitud isikud on volikogu liikmed ja asendusliikmed, omavalitsusüksuse institutsioonidesse valitud liikmed, omavalitsusüksuse poolt omavalitsusüksuste liidu institutsioonidesse valitud liikmed ning teised omavalitsusüksuse erinevatele valitavatele ametikohtadele valitud isikud. Oma ülesande alusel omavalitsusüksuse institutsiooni liikmeks valitud omavalitsusüksuse ametiisik või töötaja ei ole samas omavalitsusüksuse valitud isik.

Valitud isik peab edendama omavalitsusüksuse ja selle elanike huvisid ning toimima oma ülesannetes väärikalt ja ülesande sisust tuleneval viisil.

Omavalitsusüksuse valitavale ametikohale valitud isiku puhul rakendatakse omavalitsusüksuse valitud isikute kohta kehtivaid sätteid.

§ 70

Nõusolek valituks saamiseks ning valitud isiku lahkumine ametikohalt

Valitavale ametikohale võib valida isiku, kes on andnud nõusoleku see ametikoht vastu võtta. Volikogu liikmekandidaadiks võib valida ainult sellise isiku, kes on andnud kirjaliku nõusoleku volikogu liikme ametikoha vastu võtmiseks.

Valitud isik või isik, kes kandideerib muule valitavale ametikohale kui volikogu liikmeks, peab volikogu või asjaomase institutsiooni palvel esitama ülevaate asjaoludest, millel võib olla tähtsust tema kandideerimise võimalikkuse hindamisel.

Valitavalt ametikohalt võib lahkuda mõjuval põhjusel. Ametikohalt lahkumiseks loa andmise otsustab valitava isiku valinud institutsioon. Volikogu annab loa volikogu liikme ja volikogu asendusliikme ametist lahkumiseks.

§ 71

Üldine õigus kandideerida

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitavale kohale võib kandideerida isik:

- 1) kelle elukoht paikneb vastavas omavalitsusüksuses;
- 2) kellel on mõnes omavalitsusüksuses hääleõigus kohalike omavalitsuste valimistel osalemiseks sel aastal, mil volikogu liikmed valitakse või viiakse läbi isiku valimine muule valitavale ametikohale; ja
- 3) keda ei ole kuulutatud teovõimetuks.

§ 72

Õigus kandideerida volikogusse

Volikogusse ei ole õigust kandideerida isikul, kes:

- 1) töötab riigiametis ja kelle ülesannete hulka kuulub omavalitsusüksuste vahetute järelevalveprotseduuride korraldamine;
- 2) töötab omavalitsusüksuses ja on omavalitsusüksuse valitsuses või komisjoni tegevusvaldkonna juhtivates ülesannetes või nendega võrreldaval vastutaval ametikohal;
- 3) omavalitsusüksuse alluvuses olevas ühenduses või sihtasutuses töötav isik, kelle positsiooni võib kõrvutada all punktis 2 nimetatud omavalitsusüksuse teenistuses oleva isikuga;
- 4) omavalitsusüksuste liidu liikmesüksuse volikogu osas omavalitsusüksuste liidu alluvuses töötav isik, kelle positsiooni võib kõrvutada all punktis 2 nimetatud omavalitsusüksuse teenistuses oleva isikuga.

Eespool nimetatud teenistussuhtes oleval isikul on õigus kandideerida volikogu liikmeks, kui teenistussuhe lõpeb enne volikogu liikme ametiaja algust.

§ 73

Õigus kandideerida omavalitsusüksuse valitsusse

Omavalitsusüksuse valitsusse on õigus kandideerida isikul, kellel on õigus kandideerida volikogusse, kuid mitte:

- 1) vahetult omavalitsusüksuse valitsuse alluvuses tegutseva omavalitsusüksuse teenistuses olev isik;
- 2) isik, kes on omavalitsusüksuse valitsuse tegevusvaldkonnas tegutseva, omavalitsusüksuse kontrolli all oleva ühenduse või sihtasutuse teenistuses;
- 3) omavalitsusüksuse teenistuses olev isik, kes on komisjoni menetlusse tuleva teema ettevalmistaja või vastutab muul viisil omavalitsusüksuse valitsuse menetlusse tulevate küsimuste ettevalmistamise eest;
- 4) isik, kes on valitsuse või sellega võrreldava institutsiooni liikmena või juhtivates või vastutavates ülesannetes või nendega võrreldaval positsioonil ärivaldkonnas tegutsevas ühenduses või sihtasutuses, kui tegemist on sellise ühendusega, millele omavalitsusüksuse

valitsuses tavapäraselt menetletavate küsimuste lahendamine võib olulisel määral kasu või kahju tekitada.

Personali huvide järelevalve eest kõnealuses omavalitsusüksuses vastutava ühenduse valitsuse või sellega võrreldava institutsiooni esimehel ei ole õigust kandideerida omavalitsusüksuse valitsusse. Õigust kandideerida ei ole samuti isikul, kes ühenduse läbirääkijana või muul vastutaval ametikohal olles on vastutav huvide kaitse eest.

Suurem osa omavalitsusüksuse valitsuse liikmetest peavad olema muud kui omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuse kontrolli all oleva ühenduse või sihtasutuse teenistuses olevad isikuid.

Eespool lõikes 1 punktis 4 toodud sätteid ei rakendata omavalitsusüksuse kontrolli all oleva ühenduse valitsuse või sellega võrreldava institutsiooni liikme puhul.

§ 74

Õigus kandideerida teistesse institutsioonidesse

Õigus kandideerida nõukogu ja komisjoni liikmeks on isikul, kellel on õigus kandideerida volikogusse, kuid mitte:

- 1) vastava nõukogu või komisjoni alluvuses oleva omavalitsusüksuse teenistuses olev isik;
- 2) isik, kes on vastava nõukogu või komisjoni tegevusvaldkonnas tegutseva, omavalitsusüksuse kontrolli all oleva ühenduse või sihtasutuse teenistuses;
- 3) isik, kes on valitsuse või sellega võrreldava institutsiooni liige või juhtivates või vastutavates tööülesannetes või nendega võrreldaval positsioonil ärivaldkonnas tegutsevas ühenduses, kui tegemist on sellise ühendusega, millele omavalitsusüksuse valitsuses tavapäraselt menetletavate küsimuste lahendamine võib olulisel määral kasu või kahju tekitada.

Peamiselt personaliküsimustega tegeleva institutsiooni puhul rakendatakse § 73 lõike 2 sätteid.

Juhtkonda ja institutsiooni võib valida ka sellise isiku, kellel puudub õigus kandideerida omavalitsusüksuse valitsusse ja nõukogusse või kelle elukoht ei ole vastavas omavalitsusüksuses.

§ 75

Õigus kandideerida revisjonikomisjoni

Õigust revisjonikomisjoni liikmeks kandideerimiseks ei ole:

- 1) omavalitsusüksuse valitsuse liikmel;
- 2) linnapeal ja abilinnapeal;
- 3) isikul, kes on omavalitsusüksuse valitsuse liikme, kohaliku omavalitsuse üksuse juhi, linnapea või abilinnapea haldusseaduse ([434/2003](#)) huvide konflikti põhimõtteid käsitleva § 28 lg 2 ja 3 nimetatud lähedane isik;

4) isikul, kes on omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuse kontrolli all oleva ühenduse või sihtasutuse teenistuses;

5) isikul, kellel puudub õigus kandideerida omavalitsusüksuse valitsusse.

§ 76

Õigus kandideerida omavalitsusüksuste liidu institutsioonidesse

Õigus kandideerida omavalitsusüksuste liidu institutsioonidesse on isikul, kellel on § 71 kohaselt õigus kandideerida omavalitsusüksuste liidu liikmesüksuse valitavale ametikohale. Õigust kandideerida ei ole siiski § 72 lg 1 p 1 nimetatud isikul ega ka sama omavalitsusüksuste liidu teenistuses oleval isikul.

Õigus kandideerida muu kui § 58 lg 1 nimetatud institutsiooni liikmeks ei ole samuti isikul, kes on valitsuse või sellega võrreldava institutsiooni liige või juhtivates ja vastutusrikastes ülesannetes või sellega võrreldaval positsioonil äritegevusega tegelevas ühenduses või sihtasutuses, kui tegemist on sellise ühendusega, mille tavapäraselt menetletavate küsimuste lahendamine võib olulisel määral kasu või kahju tekitada.

Juhtkonda ja toimkonda võib siiski valida ka sellise isiku, kellel ei ole õigust kandideerida omavalitsusüksuste liidu teistesse institutsioonidesse või kelle elukoht ei asu omavalitsusüksuste liidu liikmesüksuses.

§ 77

Õigus kandideerida omavalitsusüksuste ühisesse institutsiooni

Omavalitsusüksuste ühises institutsioonis, mille kohta on sätestatud § 51, võivad liikmeteks olla vastavate omavalitsusüksuste valitavale ametikohale kandideerimise õigust omavad isikud.

§ 78

Kandideerimisõiguse kaotamine

Kui valitud isik kaotab õiguse kandideerimiseks, loeb tema valinud institutsioon tema töö antud ametikohal lõppenuks. Volikogu liikme osas teeb otsuse volikogu. Otsus jõustub kohe.

Valitud isik ei kaota oma õigust kandideerida institutsiooni, kui ta võetakse ajutiselt kuni kuueks kuuks § 72-76 sätestatud teenistussuhtesse. Teenindussuhte kestel ei ole tal võimalik valitud ametikohal töötada.

§ 79

Valitavas ametis töötamine

Valitud isik töötab valitaval ametikohal selle ajavahemiku, milleks ta on valitud ning pärast selle ajavahemiku lõppu seni, kuni ametikohale on valitud teine töötaja. Tööperioodi keskel vabaks jäänud valitavale ametikohale tuleb järel olevaks tööperioodiks valida uus valitud töötaja.

Ametikohale valitud töötaja peab tegutsema antud ametikohal seni, kuni küsimus on lõplikult lahendatud, kui:

- 1) isiku valitavale ametikohale valimise kohta on esitatud kaebus;
- 2) töötajale ei ole antud luba ametikohalt lahkuda; või
- 3) omavalitsusüksuse valitsus on jätnud volikogu valimiste otsuse § 96 sätete alusel täitmisele pööramata.

§ 80

Täistööajaga ja osalise tööajaga valitavale ametikohale valitud isiku positsioon

Täistööajaga ja osalise tööajaga valitavale ametikohale valitakse isik, kes on andnud nõusoleku selle ametikoha vastu võtmiseks.

Täistööajaga valitavale ametikohale valitud isikul on õigus taotleda palgata puhkust või ajutist vabastamist oma põhitöökohalt valitaval ametikohal töötamise ajaks. Kui täistööajaga valitaval ametikohal töötamine lõpeb ennetähtaegselt kandideerimiseks õiguse kaotamise või ametist vabastamise tõttu, on isikul õigus katkestada oma palgata puhkus või ajutine eemalolek endiselt töökohalt, teatades valitaval ametikohal töötamise katkestamisest oma tööandjale vähemalt kuu aega enne oma varasemale töökohale naasmist.

Osalise tööajaga valitavas ametis töötamiseks vajalikus vabas ajas peab omavalitsusüksuse valitud isik oma tööandjaga ise kokku leppima. Tööandjal ei ole õigust ilma tööga seotud mõjuva põhjuseta keelduda osalise tööajaga valitaval ametikohal töötamiseks vajaliku aja võimaldamisest. Tööandja peab vastava taotluse alusel esitama kirjaliku selgituse oma keeldumise põhjuste kohta.

Volikogu otsustab täistööajaga ja osalise tööajaga valitud töötajale makstava kuutasu suuruse ja hüvitiste maksmise. Täistööajaga ja osalise tööajaga valitud isikul on õigus aastapuhkusele, haiguspuhkusele ja perepuhkusele ning õigus kasutada tervishoiu teenuseid samal viisil nagu omavalitsusüksuse koosseisulisel töötajal. Õnnetuskindlustusseaduse ([608/1948](#)) tööandjat ja töötajat käsitlevaid sätteid rakendatakse vastavalt ka omavalitsusüksuse täistööajaga ja osalise tööajaga valitud isikute puhul.

Õnnetuskindlustusseadus [608/1948](#) on tühistatud ja asendatud tööõnnetuste ja kutsehaiguste seadusega [459/2015](#).

§ 81

Valitud isiku õigus taotleda töölt vabastamist valitud töökohaga seotud ülesannete täitmiseks

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitud isikul on õigus saada vaba aega oma põhitööst, et osaleda omavalitsusüksuse institutsiooni koosolekul. Tööandja võib samas keelduda töötajat töökohalt vabastamast, kui tööandja ei ole saanud vajaliku vaba aja kohta piisavat teavet hiljemalt 14 päeva enne koosoleku toimumisaega ja tööandjal on keeldumiseks tööga seotud mõjuv põhjus.

Omavalitsuse üksuse poolt määratud muu kui lõikes 1 nimetatud valitud ametikohal töötamiseks ning volikogurühma koosolekul osalemiseks vajalikus vabas ajas peab omavalitsusüksuse valitud isik oma tööandjaga ise kokku leppima.

Valitud isik peab teavitama institutsiooni ja volikogurühma koosoleku toimumisaegadest ning kohaliku omavalitsuse üksuse poolt määratud valitud töökohaga seotud ülesannetest oma tööandjat kohe, kui need andmed on talle teatavaks saanud. Tööandja peab vastava taotluse alusel esitama kirjaliku selgituse oma keeldumise põhjuste kohta.

§ 82

Tasud ja hüvitised

Valitud isikule makstakse:

- 1) koosolekutel osalemise tasu;
- 2) hüvitust saamata jäänud palga ja kulude eest, mida valitud ametikohal töötamine on tekitanud asendaja palkamise, lastehoiu korraldamise või muu vastava põhjuse tõttu;
- 3) reisikulude hüvitist ja päevaraha.

Valitud isikule võib maksta töötasu tähtajalise tööaja eest ning teisi lisatasusid.

Omavalitsusüksus võib valitud isikult saadud volituse alusel pidada tema töötasult kinni tulumaksuseaduse ([1535/1992](#)) § 31 lg 1 p 5 sätestatud valitud isiku makse, mille omavalitsusüksus kannab edasi erakonnale või erakondade ühendusele. Kinni peetud valitud isiku maksude summa tuleb märkida omavalitsusüksuse aastaaruandesse.

§ 83

Õigus teabele

Valitud isikul on õigus saada omavalitsuse üksuse ametnikelt teavet, mida ta ametikohal vajalikuks peab ning mis ei ole ametiisikute tegevuse avalikkuse seaduse ([621/1999](#)) § 6 ja § 7 sätete kohaselt avalik teave, kui konfidentsiaalsusnõude kohta kehtivates sätetes ei ole teisiti sätestatud.

Valitud isikul on õigus saada omavalitsusüksuse kontsernijuhtkonnalt omavalitsusüksuse tütarüksusi käsitlevat teavet, kui konfidentsiaalsusnõude kohta kehtivates sätetes ei ole teisiti sätestatud.

§ 84

Märkimisväärsete seoste deklareerimine

Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud omavalitsusüksuse valitud isik ja ametnik peavad deklareerima oma märkimisväärsed seosed äriettevõtetes ja teistes asutustes juhtival kohal juhtimisülesannetes ning valitud ametikohal tegutsemise kohta, oma varalise seisundi ning teised

seosed, mis võivad olla olulise tähtsusega valitud ametikohal töötades või ametialaste ülesannete täitmisel.

Kohustus deklareerida märkimisväärsed seosed kehtib omavalitsusüksuse valitsuse ning maakasutus- ja ehitusseaduses ([132/1999](#)) nimetatud ülesandeid täitvate institutsioonide liikmete, volikogu ja komisjonide esimeeste ja aseesimeeste, omavalitsusüksuse juhi, linnapea ja abilinnapea ning omavalitsusüksuse valitsuse ja komisjoni menetluses olevate teemade ettevalmistaja kohta. Deklaratsioon tuleb esitada kahe kuu jooksul alates isiku vastavale ametikohale valimisest. Isik peab samuti viivitamatult deklareerima märkimisväärses seostes toimunud muutused.

Märkimisväärses seoste deklaratsioon esitatakse revisjonikomisjonile, mis teostab järelevalvet deklareerimiskohustuse täitmise üle ning teavitab edastatud deklaratsioonidest volikogu. Revisjonikomisjon võib vajadusel kohustada deklareerimiskohustusega isikut esitama uue deklaratsiooni või täiendama juba esitatud deklaratsiooni.

Omavalitsusüksus peab märkimisväärses seoste kohta registrit üldises andmebaasis, kui konfidentsiaalsusnõude kohta kehtivates sätetes ei ole teisiti sätestatud.

Deklareerimiskohustuse alla kuuluva valitud ametikohal tegutsemise või ülesande lõppemisel tuleb isiku kohta esitatud andmed registrist ja andmebaasist kustutada.

§ 85

Rikkumine valitud ametikohal tegutsemisel

Valitud isik täidab oma ametiülesandeid ametialase vastutusega ja tema puhul rakendatakse karistusseadustiku ([39/1889](#)) ametialase süüteoiga seotud sätteid.

Kui on põhjust kahtlustada, et valitud isik on oma ülesannete täitmisel pannud toime ametialase süüteo või muul viisil tegutsenud oma kohustusi eiraval viisil, peab omavalitsusüksuse valitsus nõudma temalt selgitust ning teavitama vajadusel juhtunust volikogu. Kui tegemist on ilmse ametialase rikkumisega, tuleb viivitamatult esitada süüteo teade.

Volikogu võib valitud isiku uurimismenetluse või kohtumenetluse ajaks tagasi kutsuda, kui ta ei ole ise teatanud, et astub ajutiselt tagasi. Enne volikogu koosolekut võib ajutiselt ametikohalt tagasi kutsumise otsustada volikogu esimees. Ametikohalt tagasi kutsumise otsus pööratakse viivitamatult täitmisele.

Volikogu on kohustatud kutsuma valitud isiku poolt oma ametikohustuste täitmisel toime pandud rikkumise kahtluse korral ametikohalt tagasi, kui selline toimimisviis on vältimatult vajalik omavalitsusüksuse otsustusprotsessi usaldusväärsuse ja usutavuse tagamiseks, arvestades süüteo raskusastet, korduva rikkumise võimalikkust ning muid asjaolusid. Ametikohalt tagasi kutsumise otsus pööratakse viivitamatult täitmisele.

Kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametnik valmistab ette lõikes 3 või 4 nimetatud otsust, on tal õigus saada eeluurimisseaduse ([805/2011](#)) 3. peatükis § 6 nimetatud teadaanne valitud isiku poolt toime pandud ametialase rikkumise kahtluse tõttu eeluurimise alustamise kohta.

§ 86

Süüline tegevus väljaspool valitud ametikohta

Kui valitud isikule on esitatud süüdistus, milles kirjeldatud teo laad või toimepanemise viis viitab sellele, et ta ei ole sobiv isik valitud ametikohal töötama, võib volikogu isiku kohtumenetluse ajaks valitud ametikohalt tagasi kutsuda. Ametikohalt tagasi kutsumise otsus pööratakse viivitamatult täitmisele.

Kui valitud isikut on pärast valimisi karistatud jõustunud kohtuotsuse alusel vähemalt kuue kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistusega, võib volikogu ta valitud ametikohalt tagasi kutsuda. Otsus pööratakse viivitamatult täitmisele.

11. peatükk

Personal

§ 87

Kohaliku omavalitsuse üksuse personal

Kohaliku omavalitsuse üksuse teenistuses olev personal on ametialases või töölepingul põhinevas suhtes omavalitsusüksusega. Ametialase ja töölepingul põhineva töösuhte kohta sätestatakse eraldi.

Ülesandeid, milles kasutatakse avalikku võimu, täidetakse ametialase töösuhte raames. Selliste tööülesannete täitmiseks luuakse ametikoht. Isiku võib mõjuval põhjusel võtta ülesannete täitmiseks ametikohale vaatamata sellele, et tööülesannete täitmiseks ei ole ametikohta loodud.

§ 88

Ametikoha loomine ja likvideerimine

Ametikoha loomise ja likvideerimise otsustab volikogu või põhimääruses määratud omavalitsusüksuse muu institutsioon.

Kui ametikoht, milles avalikku võimu ei kasutata, jääb vabaks, ametikoht likvideeritakse.

§ 89

Teenistuskohasuste muutumine töösuhteks

Kui teenistuskohaga seotud ülesannete juurde ei kuulu avaliku võimu kasutamine ja tööandja on pakkunud ametiisikule tema töösuhtes ülesannet vähemalt endistel teenistussuhte tingimustel ning esitanud ametnikule töölepinguseaduse ([55/2001](#)) [2. peatükis § 4](#) nimetatud kirjaliku selgituse töötamise olulisemate tingimuste kohta, võib tööandja otsustada, et teenistuskoht muudetakse töölepingu alusel kehtivaks töösuhteks. Teenistussuhe muutub käesolevas peatükis nimetatud tööandja pakkumise kohaselt töölepingul põhinevaks suhteks vastava otsuse jõustumise hetkest.

V OSA

HALDUS

12. peatükk

Otsustus- ja haldusmenetlus

§ 90

Põhimäärus

Põhimääruses antakse vajalikud sätted vähemalt:

1) halduse ja tegevuse korraldamisega seotud järgmistes küsimustes:

- a) institutsioonid ja juhtimine;
- b) omavalitsusüksuse valitsuse esimehe ülesanded;
- c) personaliorganisatsioon;
- d) majandustegevuse korraldamine;
- e) haldus- ja majandustegevuse järelevalve;

f) sisekontroll ja riskide juhtimine;

2) otsustus- ja haldusmenetlusega seotud järgmistes küsimustes:

- a) otsustusõiguse üleandmine;
- b) institutsioonide kokku kutsumine;
- c) asendusliikmete kutsumine;
- d) institutsiooni esimehe ülesanded;
- e) koosoleku ajutine juhataja;
- f) omavalitsusüksuse valitsuse esindaja ja omavalitsusüksuse juhi või linnapea kohalviibimine ja sõnavõtuõigus teiste institutsioonide koosolekutel;
- g) teiste isikute, v.a liikmete kohalviibimine ja sõnavõtuõigus institutsioonide koosolekutel;
- h) institutsioonide otsustusviisid ja kuidas omavalitsusüksus hoolitseb selle eest, et elektroonilisel koosolekul ja elektroonilises otsustusmenetluses osalemiseks on olemas ja kasutada vajalikud tehnilised vahendid ja sidekanalid;
- i) käsitletavate teemade tutvustamine;

- j) protokollide koostamine, läbi vaatamine ja sellest teavitamine;
  - k) dokumentide allkirjastamine;
  - l) dokumendihalduse korraldamine;
  - m) dokumentide või teabe edastamise eest nõutavad tasud;
  - n) § 23 nimetatud algatuse läbi vaatamine ja algatuse esitajale antav teave;
  - o) teabevahetuse põhimõtted;
  - p) menetlusse võtmisel asja suunamine kõrgema institutsiooni menetlusse;
- 3) volikogu tegevusega seotud järgmistes küsimustes:
- a) volikogu koosolekute kord;
  - b) volikogu liikme asemele asendusliikme kutsumine;
  - c) volikogu liikme algatuse läbi vaatamine;
  - d) volikogu liikmete poolt volikogutöök moodustatud volikogu töörühmad;
  - e) koosolekutel osalemine ja elektroonilise koosolekukutse saatmine;
  - f) volikogu liikmete sõnavõttude pikkus ühe küsimuse menetlemisel, kui see on vajalik koosoleku sujuva kulu tagamiseks.

Põhimääruses antakse vajalikud eeskirjad, millega tagatakse keeleseaduses ([423/2003](#)) ja teises seaduses sätestatud keeleliste õiguste teostumine kohaliku omavalitsuse üksuse haldustegevuses.

§ 91

Otsustusõiguse edasi andmine

Volikogu võib põhimääruses anda oma otsustusõiguse edasi omavalitsusüksuse muule institutsioonile ning valitud isikutele ja ametnikele. Otsustusõigust ei saa samas edasi anda sellistes küsimustes, mida peab otsustama kas käesoleva seaduse või muu seaduse vastava sätte alusel volikogu.

Volikogu võib põhimääruses anda kohaliku omavalitsuse üksuse muule kui lõikes 1 nimetatud ametnikule õiguse tema pädevuse edasi andmiseks. Nii edasi antud pädevust ei saa enam edasi anda.

Pädevuse sellises küsimuses, mis sisaldab halduslike survevahendite kasutamist, võib anda edasi ainult vastavale institutsioonile.

§ 92

Küsimuse kõrgema institutsiooni menetlusse võtmine

Omavalitsusüksuse valitsus, omavalitsusüksuse valitsuse juht, omavalitsusüksuse juht ja põhimääruses määratud omavalitsusüksuse ametnik võivad võtta omavalitsusüksuse valitsuse menetlusse küsimuse, mis on käesoleva seaduse alusel antud üle omavalitsusüksuse valitsuse alluvuses tegutseva ametniku või omavalitsusüksuse valitsuse allüksuse pädevusse ja milles vastav ametnik on teinud otsuse.

Põhimääruses võib sätestada, et lõikes 1 nimetatud õigus kehtib vastavalt komisjonide, nende esimeeste või halduseeskirjas nimetatud omavalitsusüksuse ametniku puhul vastava komisjoni alluvuses oleva ametnik või komisjoni allüksuse pädevusse antud küsimustes, kui omavalitsusüksuse valitsus, omavalitsusüksuse valitsuse juht, omavalitsusüksuse juht või lõikes 1 nimetatud põhimääruses määratud omavalitsusüksuse ametnik ei ole teatanud, et küsimus on võetud omavalitsusüksuse valitsuse menetlusse.

Põhimääruses võib sätestada, et äriettevõtte juhtkond, selle juhataja või omavalitsusüksuse ametnik võivad võtta äriettevõtte juhtkonna läbi vaatamiseks küsimuse, mis on käesoleva seaduse alusel antud äriettevõtte juhtkonna alluvuses tegutseva ametniku pädevusse ning milles vastav ametnik on teinud otsuse. Sellisel juhul ei saa küsimust võtta menetlusse selles komisjonis, millele allub äriettevõtte juhtkond. Kui küsimus on otsustatud võtta nii äriettevõtte juhtkonna kui ka omavalitsusüksuse valitsuse menetlusse, menetletakse küsimust omavalitsusüksuse valitsuses.

Küsimus tuleb võtta kõrgema institutsiooni menetlusse selle aja jooksul, mille jooksul tuleb esitada § 134 nimetatud vaie tehtud otsuse kohta.

Kõrgema institutsiooni menetlusse ei saa võtta:

- 1) seaduse või määruse kohaseid loa-, teavitus-, järelevalve- või tarneviise puudutavaid küsimusi;
- 2) konkreetse isikuga seotud haridus-, tervishoiu- või sotsiaalhoolekande küsimusi;
- 3) § 51 nimetatud omavalitsusüksuste ühise institutsiooni menetlusse antud küsimusi, kui vastavad omavalitsusüksused nii kokku lepivad.

§ 93

Volikogu menetlusse antavate küsimuste ettevalmistamine

Omavalitsusüksuse valitsus on kohustatud valmistama ette volikogu menetlusse antavad küsimused, välja arvatud küsimused, mis puudutavad volikogu tegutsemise sisemist töökorraldust või mille on ette valmistanud § 35 nimetatud ajutine komisjon või § 121 nimetatud revisjonikomisjon.

§ 94

Volikogu kokkukutsumine

Volikogu kutsutakse kokku eelnevalt kindlaks määratud aegadel ja ka siis, kui volikogu esimees seda vajalikuks peab.

Volikogu tuleb kutsuda kokku ka omavalitsusüksuse valitsuse või vähemalt neljandiku volikogu liikmete poolt esitatud taotluse alusel, taotlus peab sisaldama küsimust, mille tõttu volikogu kokku kutsumist taotletakse. Sellisel juhul tuleb küsimuse läbi vaatamine kiiresti ette valmistada.

Volikogu kutsub kokku volikogu esimees. Koosolekukutse volikogu esimesel koosolekul osalemiseks saadab omavalitsusüksuse valitsuse juht ja koosoleku avab sellisel juhul vanuselt vanim koosolekul osalev volikogu liige, kes täidab koosoleku juhataja ülesandeid, kuni valitakse volikogu esimees ja aseesimehed. Kutsesse märgitakse koosolekul arutamisele tulevad küsimused.

Koosolekukutse tuleb saata vähemalt neli päeva enne koosoleku toimumisaega. Sama aja jooksul tuleb koosolekust teavitada ka avalikus teabevõrgus. Koosolekukutse võib saata elektroonilises vormis, kui omavalitsusüksus hoolitseb selle eest, et selleks on olemas vajalikud tehnilised vahendid ja sidekanalid.

§ 95

Volikogus menetletavad küsimused

Volikogu võib menetleda küsimusi, mida on nimetatud koosolekukutses ja mis on valmistatud ette § 93 sätestatud viisil.

Kui tegemist on kiireloomulise küsimusega, võib volikogu otsustada, et küsimus võetakse menetlusse vaatamata sellele, et seda ei ole koosolekukutses nimetatud. Kui küsimust ei ole ette valmistatud, tuleb otsus selle läbi vaatamiseks teha ühehäälselt.

§ 96

Volikogu otsuste seaduslikkuse järelevalve

Kui omavalitsusüksuse valitsus leiab, et volikogu otsus on tehtud vales järjekorras või volikogu oma pädevuspiirid ületanud või otsus on muul põhjusel seadusevastane, peab omavalitsusüksuse valitsus keelduma otsuse täitmisele pööramisest. Küsimus tuleb saata viivitamatult volikogusse uuesti läbi vaatamiseks.

§ 97

Huvide konflikt

Volikogu liikme puhul tekib volikogus esitatud küsimuste läbi vaatamisel huvide konflikt, kui kõnealune küsimus puudutab otseselt teda ennast või tema haldusseaduse § 28 lõigetes 2 ja 3 nimetatud lähedast. Kui volikogu liige osaleb küsimuse läbi vaatamisel muus institutsioonis,

rakendatakse tema osas vastava institutsiooni liikme puhul huvide konflikti tekkimisel rakendatavaid sätteid.

Muu valitud isiku, audiitori ning omavalitsusüksuse ametniku ja töötaja puhul tekivad huvide konflikt on sätestatud haldusseaduse §§ 27–30.

Haldusseaduse § 28 lõike 1 punktis 4 nimetatud teenistussuhe omavalitsusüksusega ei tekitata huvide konflikti valitud isiku, ametniku ja töötaja suhtes küsimuses, milles üheks asjaosaliseks on omavalitsusüksus. Kui valitud isik on teenistussuhte alusel küsimust tutvustanud või seda muul vastutaval viisil menetlenud, on tema puhul tekkinud huvide konflikt.

Haldusseaduse § 28 lõikes 1 punktis 5 sätestatud ei rakendata omavalitsusüksuse valitud isiku, ametniku või töötaja puhul ka mitte siis, kui ta on viidatud seadusesättes nimetatud positsioonil omavalitsusüksuse hallatavas äriettevõttes või omavalitsusüksuste liidus. Isiku puhul on siiski tekkinud huvide konflikt, kui omavalitsusüksuse huvid on vastuolus äriettevõtte või omavalitsusüksuste liidu huvidega või kui küsimuse võrdväärne menetlemine eeldab, et isik ise asja menetlemisel ei osale. Omavalitsusüksuses ei rakendata samuti haldusseaduse § 28 lõike 1 punkti 6 sätteid.

Isik, kelle puhul tekib huvide konflikt, on kohustatud sellest ise teavitama. Nimetatud isik peab lisaks sellele esitama institutsiooni taotlusel selgituse asjaolude kohta, millel võib olla tähtsust tema puhul tekkinud huvide konflikti hindamisel.

§ 98

Institutsiooni otsustusviisid

Institutsiooni pädevusse kuuluvates küsimustes võib otsuse teha korralisel koosolekul, elektroonilises keskkonnas toimival koosolekul (*elektrooniline koosolek*) või elektrooniliselt enne koosolekut (*elektrooniline otsustusmenetlus*).

Elektroonilisel koosolekul ja elektroonilises otsustusprotsessis peab omavalitsusüksus hoolitsema andmekaitse tagamise eest ning selle eest, et salastatud andmed ei oleks kõrvalistele isikutele kättesaadavad.

§ 99

Elektrooniline koosolek

Elektroonilise koosoleku eelduseks on, et sellel osalevatel isikutel on omavahel võrdväärne silmside ja kuuldavus.

§ 100

Elektrooniline otsustusmenetlus

Volikogu ja teiste institutsioonide koosolekud on avalikud, välja arvatud juhul, kui institutsiooni otsustusprotsess võib toimuda suletud elektroonilises otsustusmenetluses.

Käsitletavad küsimused tuleb eritleda koosolekukutses ning mainida, millise tähtaja jooksul tuleb küsimuses elektroonilises otsustusprotsessis otsus langetada. Küsimus loetakse läbi vaadatuks, kui kõik institutsiooni liikmed on selles osas oma arvamust avaldanud ja küsimuse läbi vaatamiseks antud tähtaeg on möödunud. Asi läheb koosolekul menetlusse, kui seda on nõudnud kasvõi üks liige või kui üks liige ei ole oma seisukohta väljendanud.

Elektroonilises otsustusprotsessis tehtud otsuste kohta koostatud protokollid võib läbi vaadata enne koosolekut.

§ 101

Koosoleku avalikkus

Volikogu koosolekud on avalikud, kui koosolekul ei käsitleta küsimust või dokumenti, mis on seadusest tulenevalt kuulutatud konfidentsiaalseks või kui volikogu muul mõjuval põhjusel ei ole teinud asjas teistsugust otsust.

Volikogu suletud koosolekul tutvustatud ja selle käigus toimunud arutelul koostatud dokumendid on konfidentsiaalsed, kui seaduses on selliselt sätestatud.

Muu institutsiooni kui volikogu koosolekud on avalikud ainult siis, kui institutsioon nii on otsustanud ning koosolekul ei käsitleta küsimust või dokumenti, mis on seaduse alusel konfidentsiaalseks kuulutatud.

Avalikkusel peab olema võimalus jälgida institutsiooni avalikku koosolekut ka sellisel juhul, kui koosolekul osaletakse elektrooniliselt.

§ 102

Koosoleku juhatamine ja sõnavõttud

Koosoleku juhataja juhivad küsimuste läbi vaatamist ja tagab korra institutsiooni koosolekul. Kui koosolekul osalev isik segab oma käitumisega koosoleku kulgu, teeb koosoleku juhataja talle märkuse ning soovib korrektselt käituda. Kui märkust eiratakse, võib koosoleku juhataja nõuda isiku lahkumist koosolekult. Kui tekib segadus, peab koosoleku juhataja koosoleku katkestama või lõpetama.

Institutsiooni liikmel on menetletavas asjas sõnavõtuõigus. Liige peab oma kõnes piirduma käsitletava teemaga. Kui kõneleja teemast kõrvale kaldub, on koosoleku juhataja kohustatud teda tagasi suunama. Kui kõneleja jätab selle soovitusel tähelepanuta, võib koosoleku juhataja keelata tal kõne jätkamise. Kui kõneleja ilmselgelt ja tarbetult oma kõne venitab, võib koosoleku juhataja teha vastava märkuse ning keelata tal kõne jätkamise.

§ 103

Otsustusvõimelisus

Volikogu on otsustusvõimeline, kui sellel osaleb vähemalt kaks kolmandikku volikogu liikmetest.

Muu institutsioon kui volikogu on otsustusvõimeline, kui kohal on enam kui pooled selle liikmetest.

Kohal viibivaks loetakse ka need institutsiooni liikmed, kes osalevad koosolekul elektroonilise kanali vahendusel.

§ 104

Hääletamine

Kui institutsioon on küsimuses üksmeelne või vastuettepanekut ei toetata, loeb koosoleku juhataja otsuse tehtuks. Muul juhul loetleb koosoleku juhataja ettepanekud, mida toetuse puuduse tõttu hääletamisele ei võeta ning ettepanekud, mille üle hääletatakse. Koosoleku juhataja pakub institutsioonile kinnitamiseks hääletusviisi, ja kui hääletusi toimub mitu, siis ka hääletamise järjestuse ja ettepaneku hääletamiseks selliselt, et vastus „poolt“ või „vastu“ väljendab seisukohta ettepaneku suhtes.

Hääletus viiakse läbi avalikult. Otsus vormistatakse selle ettepaneku alusel, mis on saanud kõige enam hääli või kui hääled jagunevad võrdselt, siis selle ettepaneku alusel, mille poolt hääletas koosoleku juhataja.

§ 105

Valimised

Valimistel loetakse valituks isik või isikud, kelle poolt on antud kõige rohkem hääli.

Valitud isikute valimised viiakse läbi suhtelise enamuse alusel toimuvate valimistena, kui seda nõuab vähemalt selline arv osaleva institutsiooni liikmeid, mis vastab koosolekul osalevate liikmete arvule, mis on jagatud valitavate isikute arvuga, millele liidetakse üks. Kui nii saadakse tulemuseks murdarv, ümardatakse murdarv lähima suurema täisarvuni.

Asendusliikmed valitakse sama valimisprotseduuri käigus nagu korralised liikmed. Kui asendusliikmed on konkreetse liikme asendusliikmed, tuleb kandidaadid kinnitada enne valimisi ning kandidaatideks nimetatakse nii alalised liikmed kui ka asendusliikmed. Kui asendusliikmed ei ole konkreetse liikme asendusliikmed, valitakse nendeks alaliseks liikmeks valitute järel kõige enam hääli saanud või kõrgeima võrdlusarvu saanud kandidaadid.

Suhtelise enamuse põhimõttel põhinevaid valimisi läbi viies rakendatakse kohalike omavalitsuste valimiste kohta kehtivaid valimisseaduse sätteid. Lisaks sellele võib volikogu anda omapoolseid ettekirjutusi valimiste läbi viimise kohta. Suhtelised valimised ja vajadusel ka enamuse valimine tuleb läbi viia kinniste valimisedelitega. Kui hääled jagunevad võrdselt, tehakse otsus liisuheitmise teel.

Valimised võib elektroonilisel koosolekul viia suletud valimisedelitega läbi ainult siis, kui valimissaladus on kaitstud.

§ 106

Eriarvamus

Otsustusprotsessis osalenud isikul, kes on esitanud vastuettepaneku või hääletanud otsuse vastu ning küsimuse ettevalmistajal, kui otsus erineb otsuse projektist, on õigus jääda otsuse suhtes eriarvamusele. Oma eriarvamusele jäämisest tuleb teatada kohe, kui otsus on tehtud. Enne protokollile läbi vaatamist esitatud kirjalikud põhjendused lisatakse protokollile.

Otsuse vastu hääletanud või eriarvamusele jäänud isik ei ole vastutav otsuse eest. Küsimuse ettevalmistaja on vastutav tema ettevalmistuse alusel tehtud otsuse eest, kui ta ei ole teatanud oma eriarvamusele jäämisest.

§ 107

Protokoll

Institutsiooni otsused vormistatakse protokollis.

Valitud isiku ja ametniku otsuste kohta peetakse protokollis, kui see ei ole otsuse laadi tõttu tarbetu.

§ 108

Kohaliku omavalitsuse üksuse teadaanded

Kohaliku omavalitsuse üksuse teadaanded avalikustatakse üldises andmevõrgus, kui konfidentsiaalsusnõudeid kehtestavatest sätetest ei tulene teisiti ning vajadusel ka muul omavalitsusüksuse poolt otsustatud viisil.

Teadaanded peavad olema üldises andmevõrgus kättesaadavad 14 ööpäeva jooksul, kui asja iseloomust ei tulene teisiti. Teadaandes sisalduvad isikuandmed tuleb eemaldada andmevõrgust eespool nimetatud ajavahemiku lõppedes.

§ 109

Teabe kättesaadavus üldkasutatavas andmevõrgus

Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt korraldatud teenuseid ja omavalitsusüksuse tegevust käsitlevad kesksed andmed tuleb avaldada üldkasutatavas andmevõrgus. Üldkasutatavas andmevõrgus peavad olema kättesaadavad vähemalt järgmised andmed:

- 1) omavalitsusüksuse strateegia;
- 2) põhimäärus;
- 3) eelarve ja majanduskava;
- 4) aastaaruanne;

- 5) revisjonikomisjoni hinnang;
- 6) audiitori järeldusotsus;
- 7) omavalitsusüksuste koostööd käsitlevad lepingud;
- 8) kontsernijuhis;
- 9) valitud isikute ja ametnike märkimisväärsete seoste deklaratsioonid;
- 10) valitud isikute tasude ja hüvitiste maksmise alused;
- 11) teenuste hinnakiri.

§ 109 a

Erakordsetesse haldusprobleemidesse sattunud kohaliku omavalitsuse üksuse saneerimismenetlus

Kui kohaliku omavalitsuse üksuse haldus ja tegevus on erakordselt suurtes raskustes, millest kohaliku omavalitsuse üksus ei suuda oma toimingute toel välja tulla, võib rahandusministeerium pärast omavalitsusüksuse seisukoha ära kuulamist määrata omavalitsusüksuse haldustegevuse saneerimiseks saneerija või saneerimisgrupi.

Saneerija või saneerimisgrupi nimetamise eelduseks on, et:

- 1) on algatatud eeluurimine seoses omavalitsusüksuse ametniku või omavalitsusüksuse institutsiooni mitme liikme poolt toime pandud tõsise ametialase rikkumise või mitme ametialase rikkumise kahtlusega ning omavalitsusüksus ei ole rakendanud piisavaid meetmeid omavalitsusüksuse haldustegevuses seadusega kooskõlas oleva olukorra tagamiseks; või
- 2) on muust alusest lähtudes põhjust kahtlustada, et omavalitsusüksuse ametnikud või selle institutsiooni liikmed on olulisel määral või korduvalt toiminud seadusevastaselt või eirates oma seadusest tulenevaid kohustusi ning omavalitsusüksus ei ole rakendanud piisavaid meetmeid omavalitsusüksuse haldustegevuses seadusega kooskõlas oleva olukorra tagamiseks.

Saneerija või saneerimisgrupp teeb ettepaneku vajalike toimingute teostamiseks, et omavalitsusüksuse haldustegevus oleks käesoleva seaduse ja teiste seadustega kooskõlas. Volikogu on kohustatud pärast saneerija või saneerimisgrupi meetmete ettepanekute vastu võtmist need ilma asjatu viivitusega läbi vaatama ning teavitama selles küsimuses tehtud otsusest rahandusministeeriumi.

Kui saneerija või saneerimisgrupp on soovitanud valitud isiku või valitud isikute ajutiselt ametikohalt tagasi kutsumist § 85 lõikes 4 toodud põhjenduste alusel valitud isiku tegevuses kutsealase rikkumise toimepanemise kahtluse tõttu algatatud eeluurimise või kohtumenetluse ajaks ning volikogu ei ole sellisel viisil toiminud, võib rahandusministeerium pärast volikogu ja asjaomase valitud isiku ärakuulamise järel teha otsuse, kui valitud kohalt tagasi kutsumine on vältimatult vajalik omavalitsusüksuse otsustusprotsessi seaduslikkuse tagamiseks ning omavalitsusüksuse otsustusprotsessi usutavuse ja usaldusvääruse tagamiseks, arvestades

seejuures rikkumiskahtluse tõsidust, võimalikku kordumist ja teisi asjaolusid. Ministeeriumi otsus tuleb koheselt täitmisele pöörata.

§ 109 b

Saneerija ja saneerimisgrupi liikmed

Eespool § 109 a nimetatud saneerijal ja saneerimisgrupil peavad olema ülesande täitmiseks vajalikud juriidilised teadmised. Saneerija ja saneerimisgrupi liikmed peavad olema oma ülesannetes omavalitsusüksusest ja rahandusministeeriumist sõltumatud.

Saneerija ja saneerimisgrupi osas rakendatakse nende ülesannete täitmisel käesolevast seadusest tulenevaid kriminaalõiguslikku kutsealast vastutust käsitlevaid sätteid ning kahjutasuseaduse ([412/1974](#)) sätteid avalik-õigusliku asutuse ja ametiisiku hüvitamismõnede kohta.

Saneerijal ja saneerimisgrupi liikmel on konfidentsiaalsuse kohta kehtivates sätetest sõltumatult õigus saada ametnikelt oma ülesande täitmiseks vajalikku teavet omavalitsusüksuste ja omavalitsusüksuste kontserni kuuluvate ühenduste haldus- ja majandustegevuse kohta.

§ 109 c

Rahandusministeeriumi teabe saamise õigus eeluurimise alustamise kohta

Kui rahandusministeerium valmistab ette § 109 a nimetatud saneerija ja saneerimisgrupi nimetamist ning valitud isiku ametist tagasi kutsumist, on ministeeriumil õigus saada eeluurimisseaduse 3. peatüki § 6 nimetatud teadaanne valitud isiku poolt kutsealase rikkumise kahtluse tõttu eeluurimise alustamise kohta.

VI OSA

MAJANDUSTEGEVUS

13. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse majandustegevus

§ 110

Eelarve ja eelarvestrateegia

Volikogu on kohustatud aasta lõpuks esitama omavalitsusüksusele heaks kiitmiseks järgmise kalendriaasta eelarve, arvestades omavalitsuskontserni majandustegevuse vastutusi ja kohustusi. Eelarve heaks kiitmise käigus kinnitab volikogu ka eelarvestrateegia kolmeks või enamaks aastaks (*planeerimisperiood*). Eelarveaasta on eelarvestrateegia esimene aasta.

Eelarve ja eelarvestrateegia tuleb koostada selliselt, et need vastaksid omavalitsusüksuse strateegiale ning tagaksid omavalitsusüksuse ülesannete täitmise. Eelarves ja eelarvestrateegias kinnitatakse omavalitsusüksuse ja omavalitsuskontserni toimimise ja majandustegevuse eesmärgid.

Eelarve peab olema tasakaalus või ülejäägis. Kohaliku omavalitsuse üksuse bilanssi kogunenud puudujääk tuleb katta kuni nelja aasta jooksul aastaaruande kinnitamisest alates järgmise aasta algusest. Kohaliku omavalitsuse üksus peab eelarvestrateegias otsustama detailsed toimingud, millega puudujääk nimetatud ajavahemiku jooksul kaetakse.

Eelarves arvestatakse ülesannete ja tegevuse eesmärkide teostamiseks vajalikke rahalisi eraldisi ja tuluprognoose ning näidatakse ära, kuidas rahastamisvajadus kaetakse. Rahalised eraldised ja tulude prognoosi võib koostada bruto- või netosummades. Eelarve ja eelarvestrateegia sisaldavad tulude ja kulude ning investeeringute ja finantseerimise osa.

Omavalitsusüksuse tegevuses ja majandustegevuse korraldamisel järgitakse eelarvest tulenevaid piire.

Eespool lõikes 3 sätestatud puudujäägi katmise kohustust rakendatakse ka omavalitsusliitude puhul.

§ 111

Maksude kohta tehtud otsused

Hiljemalt eelarve kinnitamise käigus tuleb volikogul otsustada omavalitsusüksuse tulumaksuprotsent, kinnisvaramaksu protsent ning teised maksustamise alused.

§ 112

Raamatupidamine

Kohaliku omavalitsuse üksuse raamatupidamiskohustuse, raamatupidamise ja aastaaruande osas rakendatakse käesolevas seaduses sätestatule lisaks raamatupidamise seaduse sätteid.

Raamatupidamistoimkonna allüksus annab juhiseid ja hinnanguid raamatupidamise seaduse ja käesoleva seaduse §§ 113–116 ning § 120 § lõike 1 punktide 3 ja 4 sätete rakendamise kohta.

§ 113

Aastaaruanne

Kohaliku omavalitsuse üksuse aruandeperiood on kalendriaasta. Omavalitsusüksus peab koostama aruandeperioodi kohta raamatupidamise aastaaruande aruandeperioodile järgneva aasta märtsi lõpuks ning esitama selle audiitorile auditeerimiseks. Audiitorid teostavad audiitorkontrolli maikuu lõpuks. Omavalitsusüksus esitab raamatupidamise aastaaruande pärast audiitorkontrolli volikogule läbi vaatamiseks. Volikogu on kohustatud aastaaruande juuni lõpuks läbi vaatama.

Raamatupidamise aastaaruande juurde kuuluvad bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja aastaaruande lisad ning eelarve ja selle täitmise võrdlus ja tegevusaruanne.

Raamatupidamise aastaaruanne peab andma õige ja piisava ülevaate omavalitsusüksuse majandustegevuse tulemist, finantsolukorrast, tegevuse rahastamisest ning olulisematest toimingutest tähtsust omavate sündmuste põhimõttest lähtudes. Selleks vajalikud asjaolud märgitakse aastaaruande lisadesse.

Raamatupidamise aastaaruande allkirjastavad omavalitsusüksuse valitsuse liikmed ning omavalitsusüksuse juht või linnapea.

§ 114

Kontserni aastaaruanne

Kohaliku omavalitsuse üksus, mis koos oma tütarüksustega moodustab omavalitsuskontserni, peab koostama kontserni aastaaruande, millele lisatakse omavalitsusüksuse aastaaruanne. Kontserni aastaaruanne tuleb koostada sama päeva seisuga nagu omavalitsuseüksuse aastaaruanne.

Kontserni aastaaruanne koostatakse kontserni kuuluvate üksuste bilansside ja kasumiaruannete ning nende lisade kombinatsioonina. Kontserni aastaaruandesse lisatakse ka kontserni rahavoogude aruanne, millest nähtuvad omavalitsuskontserni finantseerimisallikad aruandeperioodi jooksul ning saadud summade kasutamine.

Omavalitsusüksuste liidu aastaaruanne lisatakse liikmeskonna kontserni aastaaruandele. Omavalitsusüksus, millel puuduvad tütarüksused, kuid mis on oma omavalitsusüksuste liidu või äriettevõtete liidu liige, peab lisama oma raamatupidamise aastaaruandele kontserni aastaaruandele vastavad andmed.

§ 115

Tegevusaruanne

Tegevusaruandes antakse ülevaade volikogu poolt kehtestatud toimingute ja majandustegevuse eesmärkide teostumise kohta omavalitsusüksuses ja omavalitsusüksuste kontsernis.

Tegevusaruandes antakse teavet ka selliste omavalitsusüksuse ja omavalitsuskontserni majandustegevusega seotud oluliste teemade kohta, mis ei avaldu omavalitsusüksuse või omavalitsuskontserni bilansis, kasumiaruandes või rahavoogude aruandes. Sellisteks teemadeks on näiteks hinnang tõenäolisele tulevasele arengule ning sisekontrolli ja riskide juhtimise korraldamist käsitlevad ning kesksete järeldustega seotud andmed.

Kui omavalitsusüksuse bilansis on katteta puudujääk, tuleb tegevusaruandes anda selgitus majandustegevuse tasakaalustamiseks kavandatud toimingutest ning kehtiva majanduskava piisavuse kohta majandustegevuse tasakaalustamiseks.

Omavalitsusüksuse valitsus peab tegevusaruandes esitama omapoolse ettepaneku aruandeperioodi tulemiga seotud toimingute kohta.

§ 116

Tütarüksuse ja omavalitsusüksuste liidu teabe andmise kohustus

Kohaliku omavalitsuse üksuse tütarüksus ja omavalitsusüksuste liit on kohustatud andma omavalitsusüksuse juhatusele oma majandusliku olukorra hindamiseks ja majandustegevuse tulemis arvutamiseks vajalikku teavet.

§ 117

Omavalitsusüksuste liidu tegevuse rahastamine

Omavalitsusüksuste liidu selliste kulude rahastamise eest, mida ei õnnestu muul viisil katta, vastutavad liikmesomavalitsusüksused selliselt, nagu on omavalitsusüksuste vahelises vastutuse jagunemises aluslepingus kokku lepitud.

§ 118

Majanduslikult raskesse olukorda sattunud kohaliku omavalitsuse üksuse hindamismenetlus

Kohaliku omavalitsuse üksus ja riik peavad üheskoos selgitama välja omavalitsusüksuse võimalused tagada oma elanikele seadusandlusega sätestatud teenuste pakkumine ning rakendada meetmeid nende teenuste pakkumiseks vajalike eelduste tagamiseks, kui vähemalt üks lõikes 2 ja 3 nimetatud majanduslikult raskesse olukorda sattunud kohaliku omavalitsuse üksuse hindamismenetluse eeldustest on täidetud.

Hindamismenetluse võib käivitada, kui omavalitsusüksus ei ole katnud omavalitsusüksuse bilansis tekkinud puudujääki § 110 lõikes 3 nimetatud tähtaja jooksul.

Hindamismenetlus võidakse käivitada ka siis, kui elaniku kohta arvatud puudujääk on omavalitsusüksuse viimases kontserni aastaaruandes vähemalt 1000 eurot ja sellele eelnenud aastal vähemalt 500 eurot või kui rahaliste vahendite piisavust või stabiilset majandustegevust väljendavad majandustegevuse näitajad on kahel järjestikusel aastal jäänud alljärgnevate piirväärtuste piiresse:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse kontserni kasumiaruandest nähtuv aastatulu ja kulumi suhe on alla 80 protsendi;
- 2) omavalitsusüksuse tulumaksuprotsent on vähemalt 2,0 protsendipunkti kõrgem kui kõikide omavalitsusüksuste kaalutud keskmine tulumaksuprotsent;
- 3) elaniku kohta arvatud omavalitsusüksuse kontserni aastaaruande laenude ja rendikohustuste summa ületab kõikide omavalitsusüksuste kontserni aastaaruande laenude ja rendikohustuste keskmise summa vähemalt 50 protsendi võrra;
- 4) kontserni aastaaruande arvutuslik laenude tagasimaksekate on alla 0,8.

Paragrahvi lõikes 3 nimetatud näitajad ja piirväärtused arvutatakse iga-aastaselt Statistikaameti poolt hallatava kontsernide aastaaruannete andmete ja omavalitsusüksuse poolt kinnitatud tulumaksuprotsendi alusel. Eespool lõikes 3 punktis 1 nimetatud aastakate arvutatakse ilma kohaliku omavalitsuse üksuse põhiteenuste riigipoolse osakaalu seaduse ([1704/2009](#)) § 30 alusel teatud tingimustel antava riigipoolse osa tõstmiseta. Lisaks sellele lõikes 3 punktis 4 nimetatud kontserni aastaaruande arvutuslik laenude tagasimakse kate arvutatakse valemiga, milles kontserni kasumiaruandest nähtuvale aastakatele liidetakse intressitulud ja mille tulemusel saadud summa jagatakse intressikulude ja arvutusliku laenude tagasimaksete summaga. Arvutuslikud laenude tagasimaksed saadakse jagades kontserni bilansi laenude summa kaheksaga.

Eespool lõikes 1 nimetatud ülevaate annab hindamisgrupp, mille liikmetest ühe nimetab rahandusministeerium ja ühe omavalitsusüksus. Rahandusministeerium nimetab omavalitsusüksuse seisukoha ärakuulamise järel grupi tegevust juhtima omavalitsusüksusest ja ministeeriumist sõltumatu isiku. Grupp koostab oma ettepaneku omavalitsusüksuse elanike teenuste tagamiseks vajalike meetmete kohta.

Volikogu vaatab grupi poolt koostatud meetmete ettepaneku läbi ja edastab nende kohta tehtud otsuse rahandusministeeriumile võimalike edasiste meetmete rakendamiseks.

Rahandusministeerium koostab grupi meetmete ettepanekute ja volikogu otsuste alusel lahenduse omavalitsusüksuse struktuuri seaduses nimetatud erikontrolli vajaduse kohta, mille alusel muudetakse omavalitsusüksuse jaotust.

Seadusega [175/2019](#) muudetud § 118 sõnastus jõustus 01.03.2019.

§ 119

Hindamismenetlus omavalitsusüksuste liidus

Kui omavalitsusüksuste liit ei ole katnud omavalitsusüksuste liidu bilanssi kogunenud puudujääki § 110 lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul, võib rahandusministeerium nimetada omavalitsusüksuste liidu ja selle liikmete ära kuulamise järel sõltumatu saneerija, kelle ülesandeks on koostada ettepanek omavalitsusüksuste liidu majandustegevuse tasakaalustamiseks vajaliku omavalitsusüksuste liidu ja liikmest omavalitsusüksuste vahelise kokkuleppe sõlmimiseks. Saneerija peab ettepaneku koostamiseks ära kuulama omavalitsusüksuste liidu ja liikmesüksuste seisukohad.

Omavalitsusüksuste liidu kõrgeimat otsustusõigust kasutav institutsioon ja liikmesomavalitsusüksuste volikogud peavad koostama lõikes 1 nimetatud saneerija poolt koostatud ettepaneku alusel kokkuleppe. Liikmesomavalitsusüksused võivad kinnitada kokkuleppe § 57 lõikes 1 sätestatud viisil. Kokkuleppest teavitatakse rahandusministeeriumi.

§ 120

Omavalitsusüksuse hallata oleva äriettevõtte majandustegevus

Omavalitsusüksuse hallata oleva äriettevõtte majandustegevuse suhtes rakendatakse omavalitsusüksuse majandustegevuse kohta kehtivaid sätteid selliselt, et:

- 1) omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte eelarve ja majanduskava koostatakse omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu eelarvest ja majanduskavast eraldi seisva osana;
- 2) omavalitsusüksuse hallata oleva äriettevõtte eelarves ja majanduskavas on kasumiaruande, investeeringute ja rahavoogude osa;
- 3) omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte raamatupidamine on eraldi omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu raamatupidamisest;

4) omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte tegevuse kohta koostatakse aruandeperioodi kohta eraldi aastaaruanne, mis antakse audiitoritele audiitorkontrolliks ning seejärel omavalitsusüksuse või ühendvalitsusele läbi vaatamiseks;

5) omavalitsuse hallata oleva äriettevõtte aastaaruande allkirjastavad juhtkonna liikmed ja äriettevõtte juht;

6) omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu äriettevõtte aruandeperioodi tulemist võib moodustada investeerimisreservi, mille summa vastab kuni omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste ülejäägi summale;

7) ettepaneku omavalitsuse hallata oleva äriettevõtte aruandeaasta tulemist tulenevate meetmete kohta teeb juhtkond tegevusaruandes.

Omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu äriettevõtet siduvad kulu- ja tuluread omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu eelarves on:

1) omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu kapitaliinvesteering äriettevõttesse ning äriettevõtte kapitali tagasi suunamine omavalitsusüksusesse või omavalitsusüksuste liidule;

2) hüvitis omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu poolt investeeritud kapitali eest;

3) omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu tegevustoetus omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu äriettevõttele.

14. peatükk

Haldus- ja majandustegevuse kontroll

§ 121

Revisjonikomisjon

Volikogu kutsub kokku revisjonikomisjoni omavalitsusüksuse haldus- ja majandustegevuse kontrollimiseks ja hindamiseks. Komisjoni esimees ja aseesimees peavad olema volikogu liikmed.

Revisjonikomisjoni ülesandeks on:

1) valmistada ette volikogus otsustamisele tulevad haldus- ja majandustegevuse kontrollimist puudutavad küsimused;

2) hinnata, kas volikogu poolt kehtestatud toimimise ja majandustegevuse eesmärgid on omavalitsusüksuses ja omavalitsusüksuste kontsernis teostunud ja kas tegevus on korraldatud tulemuslikul ja eesmärgipärasel viisil;

3) hinnata majandustegevuse tasakaalustamise tulemust aruandeperioodil ning kehtiva majanduskava piisavust, kui omavalitsusüksuse bilansis on katmata puudujääk;

4) hoolitseda omavalitsusüksuse ja selle tütarüksuste kontrollimismeetmete kooskõlastamise eest;

5) teostada järelevalvet § 84 sätestatud kohustuste deklareerimiskohustuste järgimise üle ning esitada deklaratsioonid volikogule teadmiseks;

6) valmistada ette omavalitsusüksuse juhatusele ettepanek oma ülesannete kohta vajalike halduseeskirja säteteks ning hindamise ja kontrollimise eelarveks.

Omavalitsusüksuse valitsus ei ole mõjuva põhjuse olemasolul kohustatud järgima revisjonikomisjoni ettepanekut nõukogu halduseeskirja sätete ja eelarveprojekti kooskõlastamise kohta.

Revisjonikomisjon koostab hindamisplaani ja esitab iga aasta kohta volikogule hindamisaruande, milles tuuakse ära hindamise tulemused. Hindamisaruanne vaadatakse läbi volikogus koos aastaaruande aruteluga. Komisjon võib esitada volikogule ka muid vajalikuks peetud ülevaateid hindamise tulemuste kohta.

Omavalitsusüksuse valitsus annab volikogule üle oma seisukohavõtu vajalike meetmete kohta, milleks hindamisaruanne põhjust annab.

§ 122

Audiitorkontroll

Volikogu valib haldus- ja majandustegevuse kontrollimiseks audiitorfirma. Audiitorfirma peab nimetama vastutavaks audiitoriks avalik-õigusliku asutuse auditeerimise pädevusega audiitori. Audiitor täidab oma ülesandeid kutsevaldkonnast tuleneva vastutusega.

Kohaliku omavalitsuse üksuse tütarüksuste audiitoriks tuleb valida omavalitsusüksuse audiitorfirma, kui sellest nõudest kõrvale kaldumine ei ole põhjendatud kontrolli korraldamisega seotud põhjusel.

Audiitorfirma valitakse korraga kuni kuue aruandeperioodi haldus- ja majandustegevuse auditeerimiseks.

Audiitoril peavad olema vajalikud eeldused sõltumatu ja piisava mahuga audiitorkontrolli teostamiseks. Kui eeldused sõltumatu audiitorkontrolli teostamiseks puuduvad, peab audiitor keelduma ülesande vastuvõtmisest või sellest loobuma.

Audiitorina ei saa tegutseda isik, kellel puudub § 75 kohaselt õigus kandideerida kontrollikomitee liikmeks.

§ 123

Audiitori ülesanded

Audiitor on kohustatud mai lõpuks teostama avalik-õigusliku asutuse heale auditeerimispraktikale vastava konkreetse aruandeperioodi halduse, raamatupidamise ja aastaaruande audiitorkontrolli. Audiitor peab auditi käigus kontrollima:

1) kas omavalitsusüksuse haldustegevust on korraldatud seadusest ja volikogu otsustest tuleneval viisil;

2) kas omavalitsusüksuse aastaaruanne ja selle juurde kuuluv kontserni aastaaruanne annavad raamatupidamise aastaaruande kohta kehtivate eeskirjade ja reeglite kohaselt õige ja piisava ettekujutuse omavalitsusüksuse tegevuse tulemist, majanduslikust olukorrast, rahavoogudest ja tegevusest;

3) kas riigi osakaalu aluste kohta antud andmed on õiged;

4) kas omavalitsusüksuse sisekontroll ja riskide juhtimine ning kontserni järelevalve on korraldud nõuetekohasel viisil.

Audiitor peab järgima oma tegevuses volikogu ja revisjonikomisjoni poolt antud juhiseid, kui need ei ole vastuolus seaduse, halduseeskirja või avalik-õigusliku asutuse hea auditeerimistavaga.

Audiitor on kohustatud teatama tuvastatud olulistest puudustest audiitorkontrolli protokollis viivitamatult omavalitsusüksuse valitsusele. Audiitorkontrolli protokoll esitatakse tutvumiseks kontrollikomiteele.

§ 124

Revisjonikomisjoni ja audiitori õigus teabe saamiseks

Revisjonikomisjonil on vaatamata konfidentsiaalsusnõuetele õigus saada omavalitsusüksuse ametnikelt vajalikku teavet ja tutvuda oma hindamisülesande täitmiseks vajalike dokumentidega.

Audiitoril on vaatamata konfidentsiaalsusnõuetele õigus saada omavalitsusüksuse ametnikelt ja omavalitsusüksuste kontserni kuuluvatelt ühendustelt ja sihtasutustelt oma ülesande täitmiseks vajalikke andmeid ning tutvuda vajalikuks peetavate dokumentidega.

§ 125

Audiitori aruanne ja selle läbi vaatamine

Audiitor on kohustatud esitama volikogule iga aruandeperioodi kohta aruande, milles on toodud audiitorkontrolli tulemused. Aruandes tuleb ühtlasi märkida, kas aastaaruanne vastab nõuetele ja kas institutsiooni liikme ja vastava institutsiooni tegevusvaldkonna juhtivametniku (*aruandekohustuslane*) võib vastutusest vabastada.

Kui audiitor täheldab, et omavalitsusüksuse haldus- ja majandustegevust on korraldatud seadust rikkuvalt või volikogu otsuseid eiraval viisil ning rikkumine või tekitatud kahju ei ole tähtsusetu, tuleb audiitoraruandes juhtida aruandekohustuslase tähelepanu sellele asjaolule. Tähelepanu juhtimist ei ole lubatud adresseerida volikogule.

Revisjonikomisjon peab taotlema audiitorkontrollis toodud märkuse alusel aruandekohustuslasest ametnikult selgitust ning omavalitsusüksuse seisukohavõtu. Volikogu otsustab meetmete rakendamise, milleks annavad põhjust revisjonikomisjoni poolt

ettevalmistatud materjalid, audiitori aruanne ja selles toodud tähelepanu juhtiv märkus. Volikogu otsustab koos aastaaruande kinnitamisega aruandekohustuslaste vastutusest vabastamise.

VII OSA

MUUD SÄTTED

15. peatükk

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus turul

§ 126

Kohaliku omavalitsuse üksuse tegevus turu konkurentsituatsioonis

Kui kohaliku omavalitsuse üksus tegeleb § 7 nimetatud ülesannetega konkurentsituatsioonis turul, peab omavalitsusüksus andma selle ülesande aktsiaseltsi, osaühingu, ühenduse või sihtasutuse korraldada (*ettevõtte asutamise kohustus*).

Omavalitsusüksus ei täida konkurentsituatsioonis turul ülesandeid vähemalt mitte siis, kui:

- 1) omavalitsusüksus pakub seaduse alusel oma tegevuse raames teenuseid omavalitsusüksuse elanikele ja teistele, kellele omavalitsusüksus on kohustatud seaduse alusel teenuseid pakkuma;
- 2) ülesannet täidetakse § 49 sätestatud viisil koostöös seadusest tuleneva koostöökohustuse alusel ja teenuseid pakutakse oma tegevusena piirkonna elanikele ja teistele, kellele omavalitsusüksus on kohustatud seaduse alusel teenuseid pakkuma;
- 3) ülesannet täidetakse § 49 sätestatud viisil koostöös ja tegemist on hankeseaduse § 15 sätestatud sidusüksusega või § 16 sätestatud teise hankeüksusega või erivaldkondade hankeseaduse § 25 sätestatud sidusüksuse, § 26 sätestatud teise ametkondliku hankeüksuse või § 27 sätestatud sidusettevõtte tegevusega või kui koostöö puhul muus osas ei rakendata hankemenetluse korraldamise kohustust;
- 4) omavalitsusüksus korraldab seaduses ettenähtud õppe või väljaõppe korraldamisluba, tegevusluba või õppeasutuse haldamise luba eeldavat koolitust, eespool viidatud loas nimetatud muid ülesandeid või pakub teenuseid sellise õppega otseses seotud õpilas- ja üliõpilastöödena;
- 5) tegevus põhineb seadusest lähtuval monopoolsel seisundil või moodustab loomuliku monopoli või pakub vahetult sellega seotud teenuseid; või
- 6) omavalitsusüksus ostab, müüb või rendib kinnistuid ja tegevus on seotud omavalitsusüksuse maakasutus- ja chitusseaduses sätestatud ülesannete täitmisega.

Omavalitsusüksus tegutseb konkurentsituatsioonis turul, kus ta osaleb hankemenetluses.

Omavalitsuse üksus ei tegutse turul samas konkurentsituatsioonis, kui ta osaleb lõike 2 punktis 4 nimetatud õppe või koolituse või loas nimetatud muu ülesande korraldamise hankemenetluses.

§ 127

Ettevõtte asutamise kohustuse kohta kehtivad erandid

Vaatamata ettevõtte asutamise kohustusele võib kohaliku omavalitsuse üksus täita oma tegevuse raames § 126 sätestatud ülesannet, kui:

- 1) tegevuse võib lugeda väikesemahuliseks;
- 2) seaduse alusel võib omavalitsusüksus pakkuda teenuseid teisele asutusele või osaleda sellise tegevusega seotud hankemenetluses;
- 3) omavalitsusüksus pakub tugiteenuseid oma tütarüksustele;
- 4) omavalitsusüksus pakub teenuseid hankeseaduse § 15 sätestatud sidusüksusele või erivaldkondade hankeseaduse § 25 sätestatud sidusgrupile, § 27 sätestatud sidusettevõttele või § 28 sätestatud ühisettevõttele;
- 5) omavalitsusüksus rendib ametiruumi kasutamiseks peamiselt omavalitsusüksuse oma tegevuses ja omavalitsusüksuse kontserni kuuluvatele tütarüksustele või kasutamiseks selliste teenuste pakkumisel, mille pakkumiseks on omavalitsusüksus korraldanud hankemenetluse;
- 6) omavalitsusüksus pakub teenuseid omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuse tütarüksuse teenistuses olevatele isikutele teenistussuhte alusel; või
- 7) tegevus on vahetult seotud valmidusseaduses ([1552/2011](#)) sätestatud valmidusplaanile vastavate erandlikeks oludeks valmistumise kohustusega.

Eespool lõikes 1 teenuste kohta sätestatud rakendatakse ka kaupade konkurentsituatsioonis turul müümisel.

§ 128

Konkurentsituatsioonis turul tegutseva kohaliku omavalitsuse üksuse hinnakujundus

Kui omavalitsusüksus tegutseb § 127 sätestatud olukordades turul konkurentsituatsioonis, tuleb tegevusele määrata turupõhised hinnad.

§ 129

Laenu või käenduse või muu tagatise andmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt antud laen, käendus või muu tagatis ei tohi ohustada omavalitsusüksuse võimet seadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Omavalitsusüksus ei tohi anda laenu, käendust või muud tagatist, kui sellega kaasneb oluline majanduslik risk. Omavalitsusüksuse huvid peavad olema tagatud piisava katte andvate vastutagatistega.

Omavalitsusüksus võib anda käenduse või muu tagatise konkurentsituatsioonis turul tegutseva ühenduse võla või muu kohustuse eest ainult siis, kui ühendus kuulub omavalitsusüksuse kontserni või on omavalitsusüksuste või omavalitsusüksuste ja riigi ühise kontrolli all.

Vaatamata lõikes 2 sätestatule võib omavalitsusüksus anda käenduse või muu tagatise, mis on seotud selle tervisespordi seaduse ([390/2015](#)), kohaliku omavalitsuse üksuste kultuuritegevuse seaduse ([728/1992](#)), muuseumiseaduse ([729/1992](#)), teatri- ja orkestriseaduse ([730/1992](#)) või noorteseadusega seotud ülesande edendamiseks. Käenduse ja muu tagatise andmise eelduste kohta on siiski kehtivad selle kohta eraldi kehtestatud sätted. Lisaks sellele võib omavalitsusüksus anda käenduse või muu tagatise, kui see põhineb seaduse alusel kinnitatud toetusprogrammil või konkreetsel toetusel või seostub ühendusele või sihtasutusele antud teenuse pakkumise kohustusega.

Omavalitsusüksus peab lisaks sellele arvestama Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 sätteid.

Omavalitsusüksuste kultuuritegevuse seadus [728/1992](#) on tühistatud omavalitsusüksuste kultuuritegevuse seadusega [166/2019](#). Muuseumiseadus [729/1992](#) on tühistatud muuseumiseadusega [314/2019](#).

§ 130

Kohaliku omavalitsuse üksuse omandis oleva kinnistu võõrandamise või rendilepingu turutingimuste määramine

Kohaliku omavalitsuse üksus võib enda omanduses oleva kinnistu võõrandada või anda vähemalt kümneks aastaks rendile konkurentsituatsioonis turul toimiva hankemenetluse kaudu, millele ei seata tingimusi. Hankemenetlus peab toimuma avatud menetluses ning sellest tuleb piisaval määral teavitada.

Kui omavalitsusüksus võõrandab või annab vähemalt kümneks aastaks rendile omavalitsusüksusele kuuluva kinnistu ilma lõikes 1 sätestatud hankemenetluseta, peab sõltumatu ekspert andma hinnangu kinnistu turuväärtusele või turupõhisele rendihinnale.

Omavalitsusüksus peab lisaks sellele arvestama Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 sätteid.

§ 131

Teenusekohustus

Kohaliku omavalitsuse üksus võib kehtestada tähtjalise teenusekohustuse omavalitsusüksuse elanike heaolu seisukohalt vajalike teenuste tagamiseks konkurentsituatsioonis turul tegutsevale teenusepakkujale, kui turul toimuv tegevus on puudulik. Enne teenusekohustuse andmist peab omavalitsusüksus selgitama välja, kas turg toimib piisavalt.

Teenusekohustus tuleb esitada kirjalikult ja selles tuleb määratleda teenuse pakkumise ja tasu määramisega seotud kesksed tingimused. Teenuse tagamiseks makstavate tasude puhul peab lisaks arvestama, mida on sätestatud Euroopa komisjoni üldisi majanduslikke huvisid käsitlevates riigipoolse toetuse õigusaktides.

Teenusepakkuja tuleb valida avatud ja võrdväärse kohtlemisega menetluses. Kui teenusekohustus vastab hankeseaduses sätestatud hankelepingu või kasutusõiguslepingu definitsioonile, tuleb teenusepakkuja valimisel järgida nimetatud seaduses sätestatud menetlust.

§ 132

Konkurentsiseaduse rakendamine

Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti õigusest sekkuda kohaliku omavalitsuse üksuse, omavalitsusüksuste liidu või nende kontrolli all oleva ühenduse poolt toime pandud konkurentsiseadusega vastuollu minevasse toimimisviisi või tegutsemise struktuuri on sätestatud konkurentsiseaduses ([948/2011](#)).

16. peatükk

Vaie ja kaebus omavalitsusüksuse tegevuse peale

§ 133

Peatüki sätete rakendamine

Käesoleva peatüki sätteid rakendatakse kohaliku omavalitsuse üksuse ja omavalitsusüksuste liidu ametniku otsuse kohta vaide ja omavalitsusüksuse kaebuse esitamiseks, kui seaduses ei ole teisiti sätestatud. Kui otsuse võib vaidlustada seaduse alusel omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebusega, § 134 sätteid ei rakendata.

§ 134

Vaie

Kohaliku omavalitsuse üksuse valitsuse, nõukogu ja komisjoni, nende osakonna ning nende alluvuses oleva ametniku otsusega mittenoostumisel on õigus otsus vaidlustada.

Vaie lõikes 1 sätestatud institutsiooni ja selle allüksuse ning sellele alluva ametniku otsuse kohta esitatakse asjaomasele institutsioonile. Vaie omavalitsusüksuse hallata oleva äriettevõtte juhtkonna § 67 lõikes 3 ja äriettevõtete liidu juhtkonna § 67 lõikes 5 nimetatud otsuse kohta esitatakse otsuse teinud juhtkonnale. Kui põhimääruses on § 92 alusel sätestatud, et otsuse võib anda äriettevõtte juhtkonna menetlusse, esitatakse vaie juhtkonna ja sellele alluva ametniku otsuse kohta juhtkonnale. Vaie vaadatakse läbi kiireloomulise küsimusena.

Kui omavalitsusüksuse valitsus on § 92 alusel võtnud oma alluvuses oleva ametniku või allüksuse poolt otsustatud küsimuse menetlusse, tuleb otsuse kohta esitatud vaie vaadata läbi omavalitsusüksuse valitsuses.

§ 135

Omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebus

Volikogu ja omavalitsusüksuste liidu § 58 lõike 1 sätestatud institutsiooni otsuse ning omavalitsusüksuse valitsuse, komisjoni ja juhtkonna vaide alusel tehtud otsuse saab vaidlustada esitades omavalitsusüksuse vastu kaebuse halduskohtule.

Kaebuse võib esitada viidates sellele, et:

- 1) otsus on tehtud vales järjestuses;
- 2) otsuse teinud ametnik on ületanud oma pädevuse piire; või
- 3) otsus on muus osas seadusevastane.

Kaebuse esitaja peab esitama lõikes 2 nimetatud kaebuse põhjendused enne kaebuse esitamise tähtaja möödumist.

§ 136

Õigus vaide ja kaebuse esitamiseks

Ainult ettevalmistamise või täitmisele pööramise kohta tehtud otsuse kohta ei saa esitada korrigeerimisnõuet ega kaebust omavalitsusüksuse tegevuse kohta.

§ 137

Vaide- ja vaidlustamisõigus

Vaide otsusele ja omavalitsuse vastu suunatud kaebuse võib esitada see isik, kelle suhtes otsus on tehtud või kelle õigust, kohustust või huvi otsus otseselt mõjutab (*asjaomane isik*) ning kohaliku omavalitsuse üksuse liige.

Vaide omavalitsusüksuste liidu ametniku otsusele ja omavalitsuse vastu suunatud kaebuse võib esitada ka omavalitsusüksuste liidu liikmesüksus ja selle liige ning omavalitsusüksuste ühise institutsiooni otsusel lepinguosaline omavalitsusüksus ja selle liige.

Vaide tõttu tehtud otsuse võib vaidlustada vaid vaide esitanud isik. Kui otsust on vaide alusel muudetud, võib otsuse vaidlustada omavalitsusüksusele esitatava kaebusega ka see isik, kellel on lõike 1 või 2 alusel õigus esitada kaebus omavalitsusüksuse otsuse vastu.

§ 138

Vaide- ja kaebuse esitamise tähtaeg

Vaie tuleb esitada 14 päeva ja omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebus 30 päeva jooksul pärast otsuse teatavaks tegemist.

§ 139

Otsuse asjaosalisele teatavaks tegemine

Otsuse asjaosalisele teatavaks tegemise osas rakendatakse haldusseaduse § 59 ametlikus asjaajamises tavapärase teatavaks tegemise ja elektroonilise suhtluse seaduse ([13/2003](#)) § 19 sätteid tavapärase elektroonilise teatavaks tegemise kohta.

§ 140

Otsuse teatavaks tegemine kohaliku omavalitsuse üksuse liikmele

Volikogu, omavalitsusüksuse valitsuse ja komisjoni ning omavalitsusüksuste liidu § 58 lõikes 1 sätestatud institutsiooni protokoll koos selle juurde kuuluva vaidega või kaebuse esitamise juhised avalikustatakse pärast avaldamist avalikus andmevõrgus, kui konfidentsiaalsussätetest ei tulene teisiti. Kui asi tuleb tervikuna salastada, avaldatakse protokollis ainult viide asja konfidentsiaalsele menetlemisele. Protokollis avaldatakse ainult teatavaks tegemise seisukohalt olulised isikuandmed. Protokollis toodud isikuandmed tuleb pärast vaide või kaebuse esitamise tähtaja lõppemist andmevõrgust kustutada.

Omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidu muu kui lõikes 1 sätestatud ametniku protokoll on vastavalt avalikustatud juhul, kui asjaomane ametnik seda vajalikuks peab.

Omavalitsusüksuse liikmele ja § 137 lõikes 2 sätestatud omavalitsusüksusele loetakse otsus teatavaks tehtuks seitsme päeva jooksul alates päevast, mil protokoll on avalikus andmevõrgus kättesaadav.

§ 141

Juhised vaide ja kaebuse esitamiseks

Otsusele, mille kohta võib esitada vaide, tuleb lisada juhised vaide esitamiseks.

Otsusele, mille kohta võib esitada kaebuse omavalitsusüksuse vastu, tuleb lisada juhised kaebuse esitamiseks.

Otsusele, mille kohta ei saa esitada kaebust omavalitsusüksuse vastu, tuleb lisada märke kaebuse esitamise keelu kohta. Märke peab sisaldama viidet keelusätte alusele.

§ 142

Edasi kaebamine

Halduskohtu otsuse kohta võib esitada kaebuse kõrgemale halduskohtule. Kohaliku omavalitsuse üksus, omavalitsusüksuste liit või asjaomane omavalitsusüksus peab viivitamatult avaldama teadaande otsuse kohta avalikus andmevõrgus, kui konfidentsiaalsusnõude kohta kehtivates sätetes ei ole teisiti sätestatud. Otsuses sisalduvad isikuandmed tuleb pärast kaebuse esitamise tähtaja lõppemist andmevõrgust kustutada.

Kaebuse esitamise tähtaeg algab hetkest, kui teade otsuse tegemise kohta on avaldatud. Kui otsus on asjaomasele isikule eraldi teada antud, loetakse kaebuse esitamise tähtaja alguseks teatavaks tegemise hetk.

§ 143

Otsuse täitmisele pööramise võimalikkus

Otsuse võib pöörata täitmisele enne, kui see on seaduslikult jõustunud. Täitmisele pööramist ei saa alustada, kui vaie või kaebus on täitmisele pööramise tõttu tühiseks muutunud või kui otsuse korrigeerimist käsitlev institutsioon või kaebust menetlev institutsioon keelab täitmisele pööramise.

§ 144

Muud sätted vaide ja omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebuse kohta

Vaides ja omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebuse puhul rakendatakse muus osas haldusseaduses või haldusseaduse rakendamise seaduse sätteid.

17. peatükk

Jõustumine

§ 145

Jõustumine

Käesolev seadus jõustub 1. mail 2015.

§ 146

Tühistatavad sätted

Käesoleva seadusega tühistatakse kohaliku omavalitsuse üksuse seadus ([365/1995](#)).

Kui muus kontekstis viidatakse käesoleva seaduse jõustumisel kehtinud kohaliku omavalitsuse üksuse seadusele, tuleb selle asemel rakendada käesolevat seadust.

§ 147

Institutsioonide ja juhtimise, elanike osalemisõiguse, valitud isikute, otsustus- ja haldusmenetluse ning vaide ja omavalitsusüksuse vastu esitatud kaebuse kohta kehtivad üleminekusätted

Eespool 4–7 peatüki, § 59, 60 § lõike 2, § 64 lõigete 4 ja 10, 12 ning 16. peatüki sätteid rakendatakse alates 2017. aastal valitava volikogu ametiaja algusest. Enne seda institutsioonide ja juhtimise, elanike osalemisõiguste, valitud isikute, otsustus- ja haldusmenetluse ning vaide ja omavalitsusüksuse vastu esitatava kaebuse osas rakendatakse käesoleva seaduse jõustudes kehtinud kohaliku omavalitsuse üksuse seaduse sätteid. Seaduse § 20 sätteid rakendatakse siiski juba 2017. aastal kohalike omavalitsuste valimistel.

Eespool § 15 lõikes 1 volikogu ametiaja ja § 16 volikogu liikmete arvu kohta kehtivaid sätteid rakendatakse esimest korda 2017. aastal valitava volikogu puhul. Seaduse jõustudes jätkub otsustusõigusega volikogu ametiaeg kuni 2017. aasta maikuu lõpuni.

Volikogu liige või muu käesoleva seaduse jõustudes kehtiva kohaliku omavalitsuse üksuse seaduse § 32 nimetatud omavalitsusüksuse valitud isik võib soovi korral astuda oma ametikohalt tagasi 2016. aasta alguses volikogu ametiaja jätkumise alusel. Sellisel juhul kutsutakse volikogu liikme asemele järel olevaks ametiajaks volikogu asendusliige ja muule valitavale ametikohale valitakse uus isik. Volikogu liikme ametikohast või muult kohaliku omavalitsuse üksuse valitavalt ametikohalt lahkumisest tuleb kirjalikult teavitada volikogu või valitud isiku valinud muud institutsiooni hiljemalt 2016. aasta novembri lõpuks.

Eespool § 19 lõikes 2 nimetatud omavalitsusüksuse kohustust deklareerida volikogurühmadele makstud toetuse summa ning § 82 lõikes 3 nimetatud omavalitsusüksuse kohustust sisse nõutud valitud isikute maksude summa deklareerimiseks rakendatakse esimest korda 2015. aasta aruande koostamisel.

Omavalitsusüksuste koostöölepingud tuleb viia 8. peatükis sätestatud nõuetega kooskõlla 2019. aasta lõpuks.

§ 148

Puudujäägi katmise ja hindamismenetluse kohta kehtivad üleminekusätted

Eespool § 110 lõikes 3 sätestatud kohustus katta kohaliku omavalitsuse üksuse bilansis tekkinud puudujääki kohta kehtivaid sätteid rakendatakse esimest korda aruandeperioodi 2015 aastaaruande bilanssi kogunenud puudujäägi kohta.

Vaatamata § 110 lõikes 3 sätestatule sätestatakse kohustusest katta omavalitsusüksuse bilanssi kogunenud puudujääk peab olema kaetud hiljemalt aruandeperioodi 2022 aastaaruandes, kui omavalitsusüksuse bilanssi kogunenud puudujääk on aruandeperioodi 2015 aastaaruandes üle 500 euro elaniku kohta.

Käesoleva seaduse jõustudes kehtinud kohaliku omavalitsuse üksuse seaduse § 65 lõigu 3 sätteid majandusplaanis toodud puudujäägi katmiseks mõeldud konkreetseid meetmeid rakendatakse kuni 2016. aasta lõpuni.

Eriti raskes majanduslikus olukorras oleva omavalitsusüksuse hindamismenetlust käsitleva § 118 § lõikeid 1 ja 3–5 rakendatakse esimest korda aruandeperioodil 2017 ja lõiget 2 esimest korda 2015. aasta bilanssi kogunenud puudujäägi puhul, kui puudujääki ei ole kaetud aruandeaasta 2020 aastaaruandes. Eespool lõikes 2 sätestatud juhul rakendatakse hindamismenetlust esimest korda 2015. aasta bilanssi kogunenud puudujäägi puhul, kui puudujääki ei ole kaetud aruandeaasta 2022 aastaaruandes. Aastatel 2015 ja 2016 eriti raskes majanduslikus olukorras oleva omavalitsusüksuse hindamismenetluses rakendatakse käesoleva seaduse jõustudes kehtinud kohaliku omavalitsuse üksuse põhiteenuste riigi osaluse seaduse § 63 a sätteid ja selle alusel antud määrust.

Hindamismenetluse kohta omavalitsusüksuste liidus kehtivat § 119 § rakendatakse esimest korda 2015. aasta bilanssi kogunenud puudujäägi puhul, kui puudujääki ei ole kaetud aruandeperioodi 2020 aastaaruandes.

§ 149

Halduse ja majandustegevuse auditeerimisel kehtivad üleminekusätted

Aruandeperioodi 2014 halduse ja majandustegevuse auditeerimiseks rakendatakse käesoleva seaduse jõustumisel kehtinud sätteid.

Eespool toodud § 122 sätteid audiitorfirma valimise kohta rakendatakse esimest korda seaduse jõustudes kehtinud audiitorkontrolli kohta sõlmitud lepingute kehtivusaja lõppedes.

150 §

Juriidilise isiku asutamise kohustuse kohta kehtivad üleminekusätted

Kui kohaliku omavalitsuse üksuse või omavalitsusüksuste liidu tegevuses on tegemist avaliku tööjõu- ja ettevõtlusteenuste seaduses ([916/2012](#)) sätestatud teenuste pakkumisega turul valitseva konkurentsituatsiooni tingimustes, on omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit kohustatud 2016. aasta lõpuks korraldama nende ülesannete täitmise ettevõtte-, organisatsiooni või sihtasutuse vormis või sellisel viisil, et tegevus ei kahjustaks konkurentsituatsiooni.

Eespool toodud § 126 lõike 1 sätteid rakendatakse tervishoiuseaduse ([1326/2010](#)) § 18 lõikes 3 lõikes nimetatud töetervishoiuteenuste pakkumiseks alates 2019. aasta algusest. Kui omavalitsusüksus pakub üleminekuajal töetervishoiuteenuseid, tuleb teenuste hinnakujunduses järgida käesoleva seaduse § 128 sätteid. Omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit peab üleminekuajal eraldama oma raamatupidamises töetervishoiuteenused omavalitsusüksuse pakutavatest muudest tervishoiuteenustest, kui omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit tegutseb turukonkurentsi tingimustes. Konkurentsi- ja tarbijakaitseamet võib sekkuda konkurentsiseaduse peatükis 4 a sätestatud viisil üleminekuperioodil turukonkurentsis töetervishoiuteenuseid pakkuva omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu tegevusse ja hinnakujundusse.

Kui lõikes 2 nimetatud ülesanded antakse 2018. aasta lõpuks üle ettevõttele, on see ettevõtte, ühistu, ühendus või sihtasutus, mille alluvusse omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu alluvuses töötanud isikud üle lähevad, kohustatud tagama nende üle toodud töötajate, kes on olnud omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu teenistuses enne 1993. aastat ja kelle teenistussuhe jätkub katkematult kuni pensionile jääamiseni, pensionikindlustuse säilimise.

Kui omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit võõrandab hiljemalt 2018. aasta lõpuks lõikes 2 sätestatud ülesannete ühele või mitmele omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu omandis olevale ettevõttele üle andmiseks omavalitsusüksusele või omavalitsusüksustele kuuluva kinnistu, mis on enne seaduse jõustumist olnud vahetult kasutusel peamiselt omavalitsusüksuse poolt turukonkurentsi tingimustes pakutava ülesande täitmiseks ja selline kasutus jätkub ka pärast kinnistu võõrandamist ning omavalitsusüksus või omavalitsusüksuste liit saab tasuks kinnistu vastu võtva ettevõtte aktsiaid, maksab maksuamet tasutud maksu vastava taotluse alusel tagasi. Maksuvabastus hõlmab vastavalt moodustavale juriidilisele isikule üle antava tegevuse põhivarasse kuuluvaid väärtvabereid ning omavalitsusüksuse või omavalitsusüksuste liidu omandis oleva kinnistu haldamist korraldava ettevõtte aktsiate võõrandamist vastuvõtva ettevõtte aktsiate vastu, kui:

1) kinnistud on peamiselt eespool kirjeldatud kasutuses; või

2) aktsiad annavad õiguse eespool nimetatud kasutuses olevate äriruumide kasutamiseks.

Taotlus maksu tagastamiseks tuleb esitada aasta jooksul pärast maksu tasumist. Taotlusele tuleb lisada vastava omavalitsusüksuse poolt koostatud selgitus võõrandamise ja käesolevas seaduses sätestatud juriidilise isiku moodustamise kohustuse vahelise seose ning kinnistu võõrandamisele eelneva ja sellele järgneva kasutusotstarbe kohta. Taotlusele tuleb lisada ka omavalitsusüksuse audiitori arvamus. Maksuamet võib vajadusel küsida rahandusministeeriumilt arvamust võõrandamise ja käesolevas seaduses sätestatud juriidilise isiku moodustamise kohustuse vahelise seose kohta.

Kui taotlus on esitatud ja maksuvaba võõrandamise eelduste täitumine on tõestatud enne maksu tasumist, võib maksuamet otsustada, et maksu ei ole vaja tasuda.

08.02.2019/175:

Käesolev seadus jõustub 1. märtsil 2019. Kohaliku omavalitsuse üksuse seaduse § 118 lõigetes 3 ja 4 sätestatud piirväärtusi rakendatakse esimest korda 2022. aastal aasta 2020 ja 2021 aastaaruannete vastavate näitajate alusel. Aastatel 2019–2021 eriti keerulises majanduslikus olukorras oleva omavalitsusüksuse hindamismenetluses rakendatakse käesoleva seaduse jõustumisel kehtinud kohaliku omavalitsuse üksuse seaduse § 118 sätteid.

Sõna või väljend originaaltekstis	Tõlge ja selgitus
Kunta	Kohaliku omavalitsuse üksus (vald või linn) Sageli tõlgitakse eesti keelde kui 'vald'
Kuntayhtymä	Sõna 'yhtymä' tähendus on 'ühendus', 'liit' Sellest lähtudes on tõlgitud 'omavalitsusüksuste liit'. Võimaliku vastena pakutud 'ühisasutus' on kindlasti parem väljend, aga kas kannab ka kogu tähendust? § 56 on nimetatud mõistet 'jäsenkunta' ehk 'liikmesomavalitsus', 'liikmesüksus', ning näiteks ka 'kuntayhtymästä' välja astumise, selline kontekst näib välistavat võimaliku vastena 'ühisasutuse'. Soome statistikakeskuse definitsioon sõnale 'kuntayhtymä' (http://www.stat.fi/meta/kas/kuntayhtyma.html) <i>Kuntayhtymä on kunnallislain uudistamisen yhteydessä 1993 käyttöön otettu kuntien yhteistoimintamuoto, joka korvaa aiemmat kuntainliitot. Kuntayhtymässä on kyse useamman kunnan pysyvästä yhteistyöstä jollakin tehtäväalueella. Kuntayhtymä perustetaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä perussopimuksella.</i> Tõlge: "Kohalike omavalitsuste üksuste ühendus/liit on kohalike omavalitsuste seaduse uuendamisel 1993. Aastal kasutusele võetud kohalike omavalitsuste üksuste ühistegevuse vorm, mis asendab varasemaid kohalike omavalitsuste liite. Omavalitsusüksuste liidu puhul on

	tegemist mitme omavalitsusüksuse mingis valdkonnas toimuva alalise koostööga. Omavalitsusüksuste liit luuakse omavalitsusüksuste vahel sõlmitud aluslepinguga“
Perussopimus	Tõlkes muudetud: 'raamleping' asemel 'alusleping'
Kunnanjohtaja	Sõna tähendusest tulenevalt kohaliku omavalitsuse üksuse juht (linnapea või vallavanem) Eesti keelde tõlgitakse sageli kui 'vallavanem' Vrd: linnapea või linnavalitsuse juht on soome keeles 'kaupunginjohtaja' või 'pormestari'
Toimiala	Tõlgitud 'otsustuskogu'
Hallintosääntö	Tõlgitud: 'põhimäärus' Mõiste selgitus tsitaadina leheküljelt: https://www.kuntaliitto.fi/laki/kunnan-paatoksenteko/paatoksentekomenettelyn-saadospohja/kuntalaki-ja-kunnan-hallintosaanto <i>Jokaisessa kunnassa ja kuntayhtymässä on oltava hallintosääntö, jonka sisällön määrittelee kuntalain 90 §. Kuntalain lähtökohtana on, että jatkossa kaikki johtosäännöillä määrättävät asiat kootaan hallintosääntöön. Hallintosääntöön otetaan määräykset, jotka aiemmin olivat valtuuston työjärjestyksessä, hallintosäännössä, toimielinten johtosäännöissä, taloussäännössä ja tarkastussäännössä.</i> Tõlge: Igas omavalitsusüksuse ja omavalitsusüksuste liidus peab olema põhimäärus, mille sisu on sätestatud kohalike omavalitsuste üksuste seaduse § 90. Omavalitsusüksuste seaduse sätted lähtuvad sellest, et edaspidi kogutakse kõik juhtimiseeskirjadega reguleeritavad küsimused põhimäärusesse. Põhimäärusesse koondatakse suunised ja nõuded, mis varem olid toodud volikogu töökorras, halduseeskirjas, institutsioonide juhtimiseeskirjades, majanduseeskirjades ja järelevalveeskirjades.
Yhtymäkokous	Viidates eespool toodud mõiste 'kuntayhtymä' tähendusele on tõlgitud kujul 'ühendkoosolek', kuid ilmselt on mõeldud omavalitsusüksuste liidu üldkoosolekut. Tõlkes muudetud 'ühendkoosolek' -> 'üldkoosolek'.
Yleinen tietoverkko	Otsetõlge: üldine (avalik) andmevõrk.
Valiokunta / lautakunta	Sõnaraamat annab mõlemale sõnale sama vaste: 'komisjon'. Et vahet teha, on 'valiokunta' tõlkevaste 'komisjon' ja 'lautakunta' vaste 'nõukogu', välja arvatud 'tarkastuslautakunta' – tõlkevaste 'revisjonikomisjon' Erinevate vastete kasutamise eesmärgiks on teha vahet originaalis kasutatud mõistetel.
Tarkastuslautakunta	Revisjonikomisjon